

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

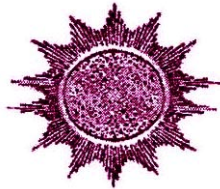
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 39

2020

მთ. რედაქტორი

ბულნაზ ხუხუა

ფილოსოფიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი

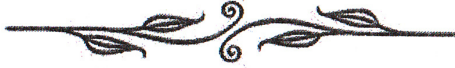
© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-846-5 (39 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იქმნ ნათელი?“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამღვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდოგის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდოგის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეშვილების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეში. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეშევი, პრეზიდისადგი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველობისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეჟავას სახელობის მენცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად უხევილი ყოველ ძეხას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

პოეტი ქართული ზნეობრივი პრინციპების თავ-
გამოდებული ქომაგია და ეთაყვანება დიდებული მე-
ფის ანრდილს. მთელი სიმძაფრით ეძალება სურვი-
ლი დიდი ხილვისა, მითუმეტეს მაშინ, როდესაც
გრძნობს მის მაღალ კულტურასა და გმირულ
სულს, როდესაც ხედავს ფართო, დევეურ კვალს სა-
წუთროს ზედაპირზე რომ დაუტოვებია. დიდი და
სწორუპოვარი იყო დავით მეფე, რომლის სასახელო
და საარაკო საქმეები დღეს ლეგენდად შემოინახა
თაობებმა:

*

როგორც თქმულება,

როგორც ლეგენდა,

ათასწლეულთა გზაზე მიგორავს –

დავითის მზე და

„ძლევაი“ დიდგორის“.

პატრიოტული და ესთეტიკური განწყობილება პოეტის სულში პიკს აღწევს, პოეტს ხიბლავს მეფის მაღალი სული, მისი ნათელჭკვრეტა ქვეყნის უკეთესი მერმისისა, შეუდრეკელი ხასიათი და უკიდურესი თავგანწირვა:

*

„ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე –
დავითმა მტერს რომ უმტვრია კარი.
მისი სახელი მიტომ ზარავდათ...

მას,

სულ ხელთ ეპყრა მშობლიური მთოვარის ფარი,
ესურა –
ქართველის ვარსკვლავების
ჯაჭვ-მუზარადი“.

დავით აღმაშენებელი ერთ-ერთი სწორუპოვარი, კოლორიტული ფიგურა და ღირსეული წინაპარია. არ დარჩენილა არც ერთი მწერალი, მეცნიერი, პოეტი თუ ხელოვანი, რომელსაც ხოტბა არ შეესხას მისთვის და უტკბილესი ჰანგებით არ ედიდებინოს ხალხისათვის თავგანწირული ღმრთობა მუფე. ვაჟა ეგრისელი ერთ-ერთი ყველაზე თავგამოდებული მე-ხოტბეა ქართველი ერის სათაყვანებელი მეფისა. ის პოეტის სულის ნაწილია, მისი ემანაცია. მეტიც, გა-

სულიერება ქართველი ინტელიგენციის სულიერი ძალმოსილებიდან.

ცნობილი მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე აკაკი ბაქრაძე წერდა: „საქართველოს ისტორიაში არსებობს ასწლიანი პერიოდი, რომელსაც სრულიად სამართლიანად ვუწოდებთ „ოქროს ხანას“. ეს პერიოდი დავითის საძირკველია, მისი აღმშენებელია. ეს ეპოქა არა მარტო ჩვენი წარსულის სინამდვილეა, არამედ ჩვენი მომავლის ოცნება. ამიტომ დავით აღმაშენებელი ჩვენთვის ის ორიენტირია, რითაც საქართველომ უნდა იაროს“.

სულმნათი ივანე ჯავახიშვილი აღფრთოვანებით ბრძანებს: ქართველმა ერმა და ისტორიამ უკვდავო დიდებული მეფე დავითის, საქართველოს გამაერთიანებლის და აღმაშენებლის, მისი პოლიტიკურისა და ეკონომიკურის ძლიერების შემქმნელის, სოციალურ სამართლიანობისათვის მებრძოლის სათაყვანებელი სახელი. ქართველი ხალხი დავით აღმაშენებლის სამარადისო ხსოვნას თავის გულის სიღრმეში ატარებს და შეჰხარის მას, ვითარცა სრულიად საქართველოს ერთობისა და ძლიერების სიმბოლოს“.

ვკითხულობთ ვაჟა ეგრისელის იმ ლექსებს, რომლებიც დავით აღმაშენებლისადამია მიძღვნილი და თითქოს ცხადად ვხედავთ საუკუნეთა წყვილადიდან სამშობლოს სიყვარულისა და ზნემაღალი მმართველის სახეს, ქვეყნის წინაშე სასახელოდ ვაღმოს-

დიდი მეფე ქართველმა ერმა წმინდანად რომ შე-
რაცხა.

დავით აღმაშენებლის დროს საქართველოს პო-
ლიტიკური, კულტურულ-ეკონომიური მდგომარეობა
განვითარების ისეთ დონეს აღწევს, რომ თავისი
დროის მსოფლიოს უძლიერესი სახელმწიფოები ან-
გარიშს უწევენ და მასთან საერთო ენას ეძებენ და
როგორც ბატონი რევაზ მიშველაძე ბრძანებს: „სა-
ქართველოს საბოლოოდ გაერთიანება ერთხელისუფ-
ლებიანობის და ერთსარწმუნოებრივი მონარქიის
პრინციპებით, თბილისის განთავისუფლება თურქ-
სელჩუკთა ოთხასწლოვანი ბატონობისაგან, რეგულა-
რული არმიის ჩამოყალიბება და მისი განმტკიცება
ოთხმოცი ათასი ყივჩაღის ჩამოსახლებით, რუის-ურ-
ბნისის კრება და საერო თუ საეკლესიო მმართვე-
ლობის გრანდიოზული რეფორმები, არა მარტო მე-
ცენატობა ქართული აღორძინებული კულტურისა,
არამედ თავისი კალმითაც („გალობანი სინანულისა-
ნი“) აქტიური მონაწილეობა მიიღო მშობლიური ლი-
ტერატურის განვითარებაში“.

დავით აღმაშენებელმა სიცოცხლის ბოლომდე
უერთგულა საქართველოს და ქართველობას, მან
ხომ უპირველეს ყოვლისა ღვთის რჯული შეასრუ-
ლა, ღმერთის კანონი მოიძია და საუკუნეების უანგი
და მტკვერი ჩამოაცილა და ადამიანის მოვალეობის
ერთ, მთლიან მარადიულ სათავეში ხელთ იპყრა

ერის სული, გული და გონება და ღვთის წესისამებრ წარმართა იგი.

დავით მეფე ქართველთა შთაგონების წყაროდ იქცა. მას მიუძღვნეს პოეტური თხზულებები არსენ ბერმა და არსენ იყალთოელმა (XIII ს.) გრიგოლ ორბელიანმა (XIX ს.) დიდმა ქართველმა პროზაიკოსმა კ. გამსახურდიამ დავით მეფის ცხოვრება და მოღვაწეობა აღწერა ისტორიულ რომანში „დავით აღმაშენებელი“. პოეტური შთაგონებით დაწერა ანა კალანდაძემ „ფეხი დამადგით, გულზე დამადგით, ფეხი ყოველმან“.

ქართველთა ალექსანდრე მაკედონელი უწოდა დავითის ისტორიკოსმა აღმაშენებელს, ვეფხისებური სიფიცხე, მმართველობის ჟინი და სიბრძნე, განზრახვათა მრავალფეროვნება და სიღრმე აახლოებდა ქართველ მეფეს სახელოვან მხედართმთავართან. „ქრისტეს მცნებათა აღსრულების მიუძღვნა დავითმა საკუთარი ცხოვრება და ღირსეულად ზიდა სულიერი სათნოების სიმძიმე“.

გასაჭირის ჟამს ესაჭიროება სწორედ ერსაც და თითოეულ ადამიანსაც შეუპოვარი, თავდადებული გმირი, რომელიც მორალურად და ფიზიკურად აღიმართება სიმტკიცის კედლად.

ასეთი გმირი იყო დავით მეფე!..

ღღეს როცა საქართველო გაყიდულია, გაიყიდა სამაჩაბლო, აფხაზეთი, შიდა ქართლი და ერი სავა-

ღაღო განსაცდელშია, პოეტი გამოსატავს სინა-
ნულს მომხდარის გამო. პოეტი აღშფოთებულია და-
ღაღით და თანამემამულეებს შთააგონებს, იარონ
ღავით აღმაშენებლის მიერ გაკვალული გზით. საოც-
რად დიდი ოსტატობით გაღმოგვცემს პოეტი ქარ-
თველ მამულიშვილთა გულისთქმას:

*

„აი,

ახლა,

გვინდა მეფევე,

ელვარება შენი შუბის.

ახლა უნდა კელავ შეჰყარო,

ერი,

ბერი,

რუის-ურბნისს.

აფხაზეთით გამოჰქროდე

შენი შავრა ჰუნეთი

და მოხვიდე მეოცეში,

შენი დიდი მეთორმეტე –

ოქროს საუკუნეთი“.

აქ პოეტის სულისა და გონების სიბრძნით აღ-
სავესე, საოცრად გამჭვირვალე, საოცრად კეთილშო-
ბილი, წმინდა გრძნობა და თაყვანისცემაა ღავით აღ-
მაშენებლისადმი. ნატრობს და ოცნებობს მეთორმეტე

საუკუნის ოქროს ნათელით გაბრწყინდეს ჩვენი მამუ-
ლი.

*

„იყო დრო, როცა ხაფი „ზახილით“
უვალი გზით და ბილიკებით
მტერს რომ შეფესკვნიდა.
და აწ მოხუცი,
და აწ ხნიერი,
ღამით გადმოდის ის გელათის საყდრის
ფრესკიდან
და მიდის დიდგორს,
და ბრძოლის ველს ათვალეირებს“.

სამშობლო ქვეყნის სიყვარული აღძრავს პოეტში
ტკივილის განცდას. ამ ტკივილითა და სიყვარული-
თაა გაჯერებული ვაჟა ეგრისელის პოეზია. თავისი
პოეტური ნიჭის წყალობით ცდილობს გააღვივოს
ეროვნული გრძნობა და მისი გულიც სულ სხვადას-
ხვაფრად ასხივებს ამ სიყვარულს, რამეთუ პოეტმა
უხილავი ხელშესახები გახადა, მის ყველა ლექსში
სასწაულებრივი მახვილგონიერება შემოგვანათებს:

*

„დღეს საქართველო კიდით-კიდემდე,
მტერთა ოცნებას –
მოჰგავს ახდენილს –

ჩამოსწოლია შავი ფერი ცის.

რა ქნას დავითმა!

დიდგორი აქვს გადასახდელი,
აფხაზეთისთვის ჯერაც ვერ იცლის!!!“

ასეთი პოეტური აზრით და მოქალაქეობრივი შეგნებით ნერგავს პოეტი რწმენას მკითხველებში. ვერ დაითრგუნა ერი, რომლის დიდების კარიბჭეზე ეცემოდა გმირთა თაობა და მოდიოდა ახალი, მოდიოლნენ თავდადებულნი და აღმაშენებელნი, სვიმონნი და სოლომონნი, დიდი მოურავნი და პატარა კახნი, მარიამ ბატონიშვილნი და მაია წყნეთელნი, თამარნი და ქეთევანნი. იწვოდნენ, მაგრამ რჩებოდა სამშობლო, რწმენა, შთამომავლობა, ის, რასაც ეწირებოდნენ.

„დავით მეფე სადიდებელია ჩვენგან არა მარტო სახელოვან მეფობითა, არამედ დიდბუნებოვან კაცობითაც. იგი თავდადებული მოყვარე თავის ეროვნებისა და მართლმადიდებლის სარწმუნოებისა, დიდი პატივისმცემელი იყო სხვის ეროვნებისაც და სარწმუნოებისა. ამისთანა შემწყნარებელი სხვისა მაშინ როდესაც იგი ყოვლად შემძლებელ მბრძანებლად შეიქმნა სხვადასხვა ქვეყნის და სხვადასხვა სარწმუნოების ერისა, ამისთანა სხვა ერის ღირსების თაყვანისმცემელი იმ დროში, როცა კაცი კაცს შესაჭმელად არა ჰზოგავდა, ამისთანა კაცთმოყვარული პატივის-

ცემა სხვის ეროვნებისა, სხვის სარწმუნოებისა, ნუ-
თუ საკვირველი და საოცარი მაგალითი არ არის მე-
თორმეტე საუკუნის კაცისაგან“.

დავით აღმაშენებლის სიმტკიცე და შეუპოვრობა
– ერის დიდება და ღირსებაა. ამ დიდებას პოეტური
ნათლის გვირგვინი დაადგა ვაჟა ეგრისელმა. ვინც
მის ლექსებს წაიკითხავს, მიხვდება, რომ ეს ლექსე-
ბი უანგარო გულითა და მღელვარებითაა შექმნილი.
ამ აზრით დავით აღმაშენებლის სახელი აღწევს
ყველგან, როგორც მარად უქრობი სხივი.

ჩვენი ეპოქა ძიების, თავისუფლებისაკენ ტიტანუ-
რი სწრაფვის ეპოქაა. წარსულის სურათების პოეტუ-
რი გააზრება ვაჟა ეგრისელისათვის უმთავრესი სა-
კითხი გახლავთ.

*

„ჩემი სამშობლოს მაღალ ღირესთან –
ქედები თოვლის სანთლებს
ანთებენ...“

და მე ვმაღლდები, ვით მაცხოვარი.
როცა წკვარამში ღამენათევი –
ჩემს ღია სარკმელს
მოადგება
დილის ნათელი“.

ამ ფინალურ პწკარებში სამშობლო მიწის მგზნებარე სიყვარულია, ქართველი ერის მღელვარე სულია და ნათელი მომავლისადმი დიადი რწმენა. პოეტი სავსეა სინათლითა და სიცოცხლით. მშობლიური მიწის ზამთარი თუ გაზაფხული, შემოდგომა თუ ზაფხული, მისი დარი თუ ავდარი აცოცხლებს პოეტს. ის მართალი და გულწრფელია ყველგან და ყველაფერში. მისი პოეზია მარადიულობის პასპორტია. მისი სახელი სიკეთისა და სიწმინდის სიმბოლოა, რომელიც გვასწავლის ამადლებულის სიყვარულს, სამშობლო ქვეყნისადმი უანგარო ერთგულებას და მთელი არსებით გვმოძღვრავს მშობლიურის დასაცავად. მამაპაპურის მოსაფრთხილებლად...

*

„რომ მიმოყრილან ველ-მინდვრად,
ქართლის ცას მხარი უმწვენონ,
ოქროა,
განა მთებია.

სამშობლოვ!

ჩემო სიცოცხლე!

ერთი დღე რაა, უშენოდ,

ისიც ნუ გამთენებია“!

ვაჟა ვერისელის მიმართება დავით აღმაშენებლისადმი სუფთაა, ამადლებული და შთამბეჭდავი.

პოეტს ამოდრავებს დიადი მიზანი, მოუხმოს იმ საუკეთესო სურვილებს, ხალხის სულში რომ არის დავანებული.

აკი დავით აღმაშენებლის ცხოვრებამ გაიარა მხოლოს მაღალი მიზნების სამსახურში, მისი მოქმედების ნორმები უნაკლო და სანიმუშოა, მისგან მონიშნული კანონებისა და ფორმების წყალობით დაემკვიდრა მისი ერის ცხოვრების ნორმად: „იყო ყოველთაგან საკრძაღავ და სარიდო“.

პოეტის მიერ დავით აღმაშენებლისადმი მიძღვნილმა ლექსებმა გააძლიერა ძველთაგან წარმოქმნილი თაყვანისცემა დავით მეფისადმი, რომელიც იყო „მესიის მახვილი“, ქვეყნის განათავისუფლებელი და გამაერთიანებელი, მრავალმხრივი რეფორმატორი და უბრძნესი სჯულმდებელი, უბრწყინვალესი მხედართმთავარი და მამაცესი მეომარი, „მაშქერებელი და მაძგერებელი ცხენთა და აბჯართა“, სამოცი ძღვეამოსილი ბრძოლის კავალერი, გონებაგრძეული პოლიტიკოსი და შორსმხედველი დიპლომატი. დიდსულოვანი შემწყნარებელი მოყვასთა ყოველთა – ყოველთა ერთა და ყოველთა სჯულთა, „მეფე აფხაზთა, რანთა, კახთა და სომეხთა, შირვანშაჰ და შაჰინშაჰ და ყოვლისა აღმოსავლეთისა და დასავლეთის თვითმყოფლობით მპყრობელი“. კავკასიელ ხალხთა ერთიანი სახელმწიფოს დამაარსებელი, უგანათლებულესი მწიგნობარი, პოეტი და ფილოსოფოსი“.

ეს მეფე დაბადებული ხალხის წინამძღოლად, მიუხედავად იმისა, რასაც თავისი სინდისის წიაღში განიცდიდა, იმ ქართველთა ჭეშმარიტი წინამორბედი, ვინც ღრმა რწმენასთან და მსოფლიო ჭმუნვასთან ერთად, სარწმუნოებრივ ცალმხრივობაზე ამაღლებულ სულს ატარებდა, – იმ ქართველთა, ვის წრეში და ვისთვისაც შემდეგ დაიწერა „ვეფხისტყაოსანი“, ამ უკვდავ ქმნილებას წინ უსწრებდა დავითის „გალობანი სინანულისანი“.

„საგალობელში უკვდავი პოეტური ფორმით გამოხატულია ზოგადსაკაცობრიო ტკივილები. ეს ტკივილები განცდილია როგორც საკუთარი და ვედრება ხსნისათვის არის ვედრება ერთის – ყველასთვის ყველას ცოდვების თავსმდების“.

ვაჟა ეგრისელი განადიდებს დავით აღმაშენებლის პიროვნებას, არ დაღატობს ისტორიულ სიმართლეს. პოლიტიკური ვნებებით ანთებული პოეტი მთელი რუდუნებით ჭკრეტს მეფის სულიერ სამყაროს და გულმხურვალე აღსარებად ჭლერს მისი მონოლოგი თავისი სიტბოთი, ზნეობრივი სიწმინდით, მრავალნაირი ინტონაციებით გადაწნული მისი სიტყვა ბრძოლის მომწოდებელ ნაღარასავით გაისმის. ხან წკრიალებს, როგორც ხმალზე დაკრული ხმალი. პოეტი თითქოს დიდგორის ბრძოლის ველზეა დავით მეფესთან, ომის შუაცეცხელში გააფთრებული „დავითფერულით“ იგერიებს მამულს შემოსეულ მტერს.

ასე მაღლა, მაღლა რეფრენივით მზის სათავისაკენ
ისწრაფვის პოეტის მგზნებარე ხმა და ლექსის ფი-
ნალში იდეურ-ფსიქოლოგიურ მწვერვალს აღწევს:

*

„წყალნი წავლენ და წამოვლენ
და დარჩებიან ქვიშანი.
აღმოსავლეთით მყინვარი –
გიზის ძახილის ნიშანი!
ჩრდილოეთით და სამხრეთით,
მთებით ხარ გამოკეტილი
გადაჭრილი გაქვს ვენები,
სისხლისგან ხარ დაწრეტილი.
ნიკოფსიას და დარუბანდს
ტირისხარ...“

მაგრამ ვერ ტირი...
თუმც დავით მეფის აჩრდილი –
თავს გადგას ნათლის სვეტივით“.

პოეტი ესწრაფვის მისი ბუნებისათვის ძვირფასს,
რაც მიესადაგება ცხოვრების ჭეშმარიტებისა და ხე-
ლოვნების სიმართლის ძიებას. დავით აღმაშენებელ-
ში ხიბლავს პიროვნების კეთილშობილება, შეუდრე-
კელობა, სიქველე და ჭეშმარიტებისათვის უკიდურე-
სი თავგანწირვა, მშობლიური ხალხის მაღალი სუ-
ლი, მტრის წინააღმდეგ ამხედრებული მისი ნათელ-
ჭკრება ქვეყნის უკეთესი მერმისისა. ამიტომაც ვერ

აუტანია საკუთარ მიწაწყლიდან გამოდევნილი ქართველების ბედი და გულისშემძვრელად, მაგრამ კოლხი წინაპრებისადმი დამახასიათებელი სიამაყითა და სითამამით ამბობს:

*

„კოლხო,

ქართულ მიწის მკვიდრო,

ახლა,

ჟამმა რომ გაგრიყა,

ნეტავი რა იქნებოდა,

როგორც მაშინ, დავითის დროს,

კვლავ დიდგორში მომკვდარიყავ“.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური თვალი მთელი არსებით მისდევს აღმაშენებლის გაკეალულ გზას. მეფეზე ფიქრი პოეტში სასწაულებრივ ძალას ასხივებს და მისთვის უწმინდეს იდეალად იქცა ღირსეული წინაპრის მიერ გადადგმული პოლიტიკური ნაბიჯების ისტორიული გააზრება. პოეტმა მეფის სიმაღლეს გაუსწორა თვალი და იშვიათი სისრულით წარმოგვიდგინა აღმაშენებლის ფენომენი, რომლის პროგრამაში ერის ცხოვრების მიმართულება იყო მოცემული.

ვაჟა ეგრისელი დავით მეფის საგმირო და საბრაკო საქმეებს დასტრიალებს. მისი პიროვნება პოეტისათვის სალოცავი ხატია, რომლისადმი კრძალვა და პატივისცემა მუდამ თავისებური შინაარსით

აღიქმება. „...აი, ეს დიდებული მეფე – რა დიდებულ კაცურ კაცის სახესაც მოგვივლენს თვალწინ და რა თავმოსაწონებელს საბუთს გვაძლევს ხელთა! აი, ამისთანა კაცის ხსენებაა გამაცოცხლებელი ერისა და ამისთანა კაცის არხსოვნა მომაკვდინებელ ცოდვად უნდა ჩაეთვალოს ერსა, რომელმაც იგი ჰშვა და თავის ძუძუთი გამოზარდა. ჩვენმა დამცველმა ეკლესიამ ეს კარგად იცოდა და ამიტომაც 26 იანვარი დაგვინიშნა, რომ წელიწადში ერთხელ მაინც გავისხენოთ ეს ქართველისათვის თავმოსაწონებელი დიდებული კაცი.

კაცს ორი სახელი უნდა ჰქონდეს, – ამბობს ჩვენი ერი – ერთი აქ დასარჩენი, მეორე თან წასაყოფილი. ეს ანდერძი ქართველისა ისე არავის შეუხსრულებია, როგორც დავით მეფესა. აქ აღმაშენებლის სახელი დარჩა როგორც მეფეს, და იქ როგორც დიდბუნოვანმა კაცმა, წაიყოლა სახელი წმინდანისა, დიდების გვირგინით შემკობილი“.

უნათლესი და უბრძნესი მეფის სახე ასე შთამბეჭდავად დაგვიხატა პოეტმა:

*

„ვითარცა ჟამს დიდთურქობის,

კვლავ ატყდება

კილით-კიდე –

ვარსკვლავების ზარის რეკვა.

მოვა ქარი,

ვით დავითი.

და ღრუბლების უშქარ ურდოს,

ქართლის ციდან გადარეკავს“.

პოეტი ქართველ ხალხში შეურყეველად ამტკიცებს რწმენას, რომ დავით აღმაშენებლის გაკვალულ გზაზე მარადიულად იკაშკაშებს მომავალი ცხოვრების უქრობი ჩირაღდანი, რის წყალობითაც თაობები გაივლიან და „ვარსკვლავების ზარების რეკით“ აუწყებენ ქვეყნიერებას ერის თავისუფლებასა და ბედნიერებას.

ღიას, დავით აღმაშენებლის დროს ქვეყანა აღორძინდა. ერი ერთიანად გამოფხიზლდა და როგორც ბატონი ჯანსუღ დვინჯილია წერს: „აქ სხვაა უფრო მნიშვნელოვანი – ერის სულის გამუდმებული წვრთნა, მოწესრიგება, დიდი საქმეებისკენ წარმართვა და წაყვანა მხოლოდ ასეთ შეუვალ კანონებს და ფორმებს ხელეწიფება, რომელსაც დავითი იყენებდა“...

პოეტი ვაჟა ეგრისელი შთამომავლობისათვის ხელმისაწვდომს ხდის დავით აღმაშენებლის პიროვნებას საგულისხმო დეტალებს. საცნაურს ხდის მეფის გონებასა და სიბრძნეს. პოეტური სიბრძნე შორსმჭვრეტელისა და ნათელმხილველის ზღვარს აღწევს და ძალუმაღ განგვაცდევინებს ეროვნული

ენერგიით დამუხტული „ესე დიდი საქმენი“-ს ძლევა-
მოსილებას:

*

ბევრი არასდროს ვყოფილვართ,
ახლა
დავრჩით სულ ცოტანი.
ჩვენ ვინც ვიყავით?
დახედეთ
ლოდს –
დავით მეფის ბეჭეებით,
გელათის ბჭესთან მოტანილს“.

ციალა მისხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ქრიან სიშორის ღურჯი ქარები,
იდუმალებით სავსე
ცის ფსკერზე –
შიში და ლოცვა ყრია ლექივით,
და თავშესაფარს წყვდიადში
ეძებს –
მოსუცი მთვარე –
მკერდშეზნექილი.

1971

ღბას მთაწმინდა

კავკასიის მთათა შორის

(რა თეთნულდი,

რა მყინვარი,

თუმც გვირგვინი თოვლის ადგათ),

ღბას მთაწმინდა -

უკვდავებას გამყივარი,

ვით ეკუთვნის ქვეყნის მთათა,

მთვარსარდალს.

1978

წამით როცა გაიღება,
დაკეტილი –
სსოვნის კარი,
გამოჩნდება ჩემი ეზო,
ძველი ოდა
და ბუხარი,
და კოლხური დიდი მოვარე –
ამირანის ნამუხლარი.

1962

9 აპრილი, 1989 წელი

სახეზე ადევს მკედრისფერი თბილისს,
შედგებულა მეტეხთან

მტკვარი,

არ დაჰქრის სიო,

და ჩავარდნიათ ენები ზარებს:

ქაშვეთს...

ანჩისხატს...

დიდუბეს...

სიონს.

1989

რომ ვითვლით მძვინვარ
ათასწლეულებს,
მტერს ავიწყდება
ჩვენი ასაკი,
და სურს დაგეჩაგროს,
ეჰ,
აფხაზეთი და სამაჩაბლო,
ჩვენთვის ეს არის ხიროსიმა
და ნაგასაკი.

1994

დასავლეთისკენ მიდიან ღრუბლები,
ღამეს კი მოუჩანს
მთვარის ხალი
ციდან,
და თმებში უბრწყინავს ელვის სირმა,
კედელზე გაკრული
ძველი ხალიჩიდან –
მოისმის ბღავილი ირმის.

1965

საფლავის ლოდებზე აწყვია
ვარდი და იასამანი,
მაგრამ ბზის ტოტი
სულ სხვაა,
ტანში ჭინჭართ სუსხვაა,
თოვლში გაჭრილი
სამარე.

1992

კავკასიის მაღალ მთებში,
რადგან არაგობ და
თერგობ,
რადგან მეფე დავითივით,
გსურს მონა სპის –
ლექსებს გზები,
გასაქცევი ჩაუხერგო, -
ემზადები სადიდგოროდ,
რადგან ბედად ასე გერგო.

1988

რაა, ცხოვრება დელვის გარეშე,
დელვას ვუყვარვარ
და ის მაჯერებს,
რომ ზვირთებია ჩემი გვირგვინი,
ათჯერ ვეწვიო,
დღეში ათჯერვე,
ზღვა ჩემთან მორბის, -
მხვდება სირბილით.

1991

მოვლენ,

მაგრამ მოკვდავთა

ყოფნა დედამიწაზე,

თითქოს მათ არ ეხებათ,

სიცოცხლედ და სიკვდილიც

ორივე ფეხზე ჰკიდიათ,

მზის და მთვარის მკრთალ შუქზე მოდიან
და მიდიან,

სადღაც მოუსაველეთში –

წლები ოჩოფეხებით...

1984

ნაწვიმარი ცისკრის ტოტი,
ჰყვავის, ვითა იასამნის,
და ნეტავ რამ გაამწარა,
შორს,
რომ მიჰქრის ტყვიასავით,
ის ვარსკვლავი –
კუდბაწარა.

1958

უბანასკნელი დღე მამულშების

ბედაურები დიდხანს აჭენეს –
უდაბნოს ხვატით დაჭმულ
ქვიშაზე,
მერე ალაპი ილოცეს...
პირამიდებს კი უძილობით ღამე
უქრებათ,
გრძნობენ ისინი:
მაღე ნილოსი,
ველარ მოისმენს
გმირულ ყიჟინს მამულუქების.

1989

იდუმალი გზით მოსული,
მიმწუხრისას ისე ლაღად,
ვითარცა ზღვის სული –
წმინდა,
ქარით შებუმბლული ტალღა,
სველ ნაპირზე ამოფრინდა.

1978

მას ჩაუვარდა თვალში სამყარო

ბარს რომ ეწვია,

მას მოსდევდა მთათა მაყარი,

ვაჟა! –

ესმოდა სივრცის

ძახილი...

ვაჟა! –

ეძახდა ათასწლეული...

და... თვალი ფართოდ როს გაახილა,

მას ჩაუვარდა თვალში სამყარო,

ვერ ამოიღო...

და წავიდა

თვალმტკივნეული...

1961

თბილისი – 92

არც ლაშქარი –

ბუღა თრუქის...

არც...

მზე, როგორც

მეშვიდდისრე,

თბილისს სტყორცნის,

თვით ქართველი,

ცეცხლში მბოლავ სხივთა

ისრებს...

1992

დავით IV, 1069 წელი

“...მეფის წინააღმდეგ იბრძოდა
კლდეკარის ერისთავი ლიპარიტ ბაღვაში,
არაგვის ერისთავი ძაგან აბულეთის ძე და
მისი ძმა, ეპისკოპოსი მოდისტო”.
ცნობები “ქართლის ცხოვრებიდან”.

თექვსმეტი წლის დავით მეფის,
არც შიში აქვთ და არც ხათრი
და ხსენება მისი არც სურთ,
მაგრამ ქროლვით მოდის დრო:
ნახავთ ბაღვაშს თვალებდათხრილს,
და იხილავთ ძელზე გასმულს
ძმებს:
ძაგანს და მოდისტოს.

1961

რღვევა იწყეს ღრუბლებმა,
გააედრებას ცა ღამობს,
ფიქრს მიეცნენ მთები,
და მოფრინდა საღამო –
ღამურების ფრთებით.

1978

ახლაც,

ზოგჯერ კრწანისიდან,

ისევ მოაქვს ნიავს დილის
და აურუოლებს ტანში თბილისს

ზარი,

რაც აქ დაირისხა,

არაგველთა ყიუინა და

მაჩაბელის დაირის

ხმა...

1971

საკინძეს ზოგჯერ შეუხსნის ელვა,
ცას –
ვარსკვლავებით სავსე აქვს
უბე
(არ ვიცი რატომ, ვიხსენებ ნიცშეს),
ელიასავით მიარღვევს ღრუბელს –
ყელგამშრალ მთვარეს
სწყურია სივრცე.

1987

კვლავ ფეხშიშველი ლოცულობს
თამარ,

მაგრამ არა და არა ჩანს
ღმერთი,

ეცემა ჩრდილი სააედრო ღრუბლის:

ეგრისში ილორს,

მესხეთში –

ხერთვისს,

და ქართლ-კახეთში გრემსა და
ურბნისს.

1992

სიხარული ისევ მიგაქვს –
მზის ბარქაშით,
მთვარის თეფშით
და სიცოცხლეს უღვამ ბიჯგებს...
ასე,
ოცდამეერთეში,
მხრებგაშლილი შეაბიჯებ...

1989

სადღა და ხუდადა

აღა, კი არა,

სხვა მაჰმად ხანი,

ჩემს საქართველოს ადებს ყადაღას

და კვლავ ხუნდს

ადგამს

და სურს ქართულ სულს თავი

მოკვეთოს,

სად ხარ სადადავ!

სად ხარ ხუდადავ!¹

1993

¹ გამაჰმადიანებულმა ქართველმა სადადამ და სპარსელმა ხუდადამ 1799 წელს, ყელი გამოლადრეს საქართველოს დაუძინებელ მტერს – აღა-მაჰმად ხანს.

კვილადღამდგარ ქვის სვეტთან,
უამი თავისთვის
ერთობა...

კაცმა რა უნდა იწამოს,
როცა ჩაუვლის წიწამურს,
ღმერთი თუ...
სულ

უღმერთობა?..

1972

ტყაში მავა

მეწვევა და...

კოჭებამდე

წვილ-წვილ ნაწნავებს

გაშლის

და აღერსის ტევრში მახამს...

ღამე,

წვილ-წვილ ნაწნავებს

გაშლის

და აღერსის ტევრში მახამს...

ღამე,

მეგრულ თქმულებაში

გამიტყუა ტყაში

მაფამ.

1961

დუმს გილიოტინა და ეშაფოტი,
თუმც რხევა მესმის
გასანთლულ ბაწრის,
და როგორც პოეტს, სიცოცხლე მტკივა,
ფართოს კი არა,
მივევები გზა – წვრილს
და ნუთუ ესეც იქამდე მივა?!

1960

ახუთში

“პოეზია უნდა იყოს მეღერი მხატვრობა,
მხატვრობა კი მუნჯი პოეზია...”

სიმონიდე კოსელი /V-IV სს. ძ.წ.ა/

თითქოს ახლა, აზრის ფუნჯით,
ხატავს აქვე,
აქ ახუთის,
მაღალ მთებში პოეზიას,
ვხედავ ბრძენ კაცს –
კოსელს,
თუმც აშორებს ოცდახუთი
საუკუნე –
მეოცეს.

1975

მთა პელიკონის

ფლოქეებს მრისხანედ ურტყამს პეგასი
და ვერ ამდაბლებს,
და საღ

ტინებად,

მაღლა მიიწევს ჩემი სტრიქონი,
და მე ვმღერივარ...

ცას ებჯინება,

ჩემი ლექსები –

მთა პელიკონის.

1979

ხილვა – წარსული

არმაზისა და ბებრის ციხეზე
უცებ ავარდა ალი
კოცონის,
მტკვარში მიმოდის ნაგი ქარონის,
თბილისს ღიმილი პირზე აშრება,
– რა მოხდა?!
– მცხეთას ცხენთა თქარუნით,
ჩამოუქროლეს ყიზილბაშებმა.

1993

ისმის რქების ჯახანი,
ლომა,
ცეცხლის თვალება
ღრუბლების კამეჩები,
ცად ირევა იმდენი...
ქარიც ურტყამს ელვის
შოლტს,
მაგრამ ვეღარ მიდენის.

1963

ციდან ღმერთად მოვლენილებს,
ვინ,
რას ერჩის იმ გენიებს...
მაგრამ “მღერალ” ცეროდენებს –
ქინქლებივით იგერიებ,
თუმც უანგი ჭამს მათ
“ორდენებს”,
მათ “პოეტურ იმპერიებს”.

1994

ზამთრის დღეებს კი არა და,
თითქოს თეთრი მუნდირებით,
ჩაუვლიათ აქ ჰუსარებს...
და სურნელი ასდის დილის
ვარსკვლავების –
ნაქუსლარებს...

1974

ავის მდომი და მოსურნე,
გარეთ არა,
შიგნით გიზის,
ჩემო ხორგავ და ვეჯინო,
შავ ტოტზე მჯდარს,
თეთრ
სიფხიზლის,
ვაჰ,
თუ წამით ჩაგეძინოს.

1994

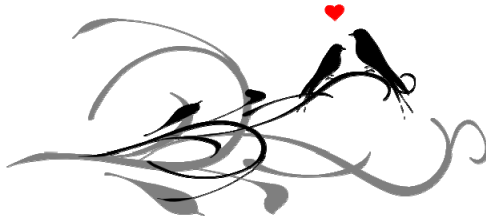
მოუშვია მოქათქათე ღრუბლის წვერი
მთვარეს,
და ვით მეუდაბნოე ბერი,
ზის მარტოკა ცის მღვიმეში
და ვარსკვლავთა ენით,
კარგით,
ღღის დაწერილ ღამეს –
თარგმნის.

1967

წარსულიდან წყენით გვიმზერს –
ჩვენი იშხანი
და ბანა,
მათი ხსოვნა არ დადამდა,
დროც გარდახდა...
და ცის ყანა,
ბევრჯერ ლურჯად აღაღანდა...

1989

მზე ჩასულია ზღვაში ყელამდე,
წელამდე წყალში დგას
მზევინარი
და კატარღები სახეს უგრილებს,
შორით კი ბრწყინავს ტანი
მდინარის,
მეჩხერს გარჩენილ თევზის ზურგივით.

1972

ხმა

დიდი,

უკვდავი წინაპრის,

ბევთარი აცვიათ გმირული,

ცისკენ რომ იწევენ,

ეს ჩვენი ხმებია,

და ჩვენი სულები –

მამულს შეწირულნი,

მიწაზე კი არა, ცაში შეხვდებიან.

1995

ღამეულ ბილიკით მოსული ნიავი,
გულმშვიდად,
ჩვეული აღერსით,
ბლის კვირტებს ნასკავს, ვით
ნასკავდა,
ლივლივა,
ცის ოკეანეში,
აუუ!
რამდენი,
ტბებია ვარსკვლავთა.

1976

საქართველოს საზიანოდ,
განუყოფელ ძმათა შორის,
ბობოქრობდა ოდით
შური:

ქართლ-კახური,
იმერული,
მესხური და ოდიშური...

1992

მზე მათა მიღმა უცებ ჩაიმსხვრა,
და დღე ვერა და
ველარ ამთელეს,
რბიან ღრუბლების შავი დათვები,
ბრმა ღამე მოჰყავთ
ციცინათელეს
და ნაკვერჩხლებით გზას
უნათებენ...

1962

ბევჯერ რბეული სპარსთა,
ოსმალთა,
ზღვისკარად მდგარი –
მე ვარ გონიო,
თბილი ქვეყნიდან ველოდები
მოფრენას მერცხლის,
და კოლხთა ულეტას და აგონიას,
გუბაზ მეფის და აიეტის აჩრდილი
შეცვლის.

1992

მიწას ევსება თვალები ცრემლით,
ცას –
ვარსკვლავებით სავსე აქვს
უბე,
ვით დაღუპულთა სული მბორგავი –
ზეცისკენ მიაქვს მწუხარე ღრუბელს:
ზღვის ნოქტიურნი,
ქარის ფუგა,
ზვირთთა ორგანი...

1993

წელზე ჰკიდიათ სატვერები
სინათლეების,
თავზე სიშორის ხურავთ
თორები
და დედამიწას თავზე ევლებათ,
ვით ზამთრის სარჩოს,
მოვარეს სადღაც
მიაგორებენ,
ღამის ბუდეში მოფუსფუსე – მნათობების
ჭიანჭველები.

1976

ათასწლეულები ჰკიდიათ ბილიკებად
მთებს და...

ცისკენ მზირალ მიწას

ამძიმებენ,

ვაჰ,

წინაპართა ცოდვები თუა,

ვარსკვლავები კი ოქროს ბარძიმებით

სვამენ ღამეს და...

აყოლებენ

მთოვარის ყუას.

1961

რქაწითელი

მთები და ზღვები გადმოლახა,
ათასწლეულები
მოიარა,
წინაპრის სული რომ აბარია,
ეს ვაზი კი არა,
მსხმოიარე,
ლეგენდაა და ზღაპარია.

1987

ციდან მოწყვეტა მეტეორების,
საუკუნეებს
აქარცივებენ,
თუმც ღამის ტოტზე –
უდარდელად სხედან
მთიები,
და ქლურტულებენ ამქვეყნიურ
უსასრულობას...

1978

სამხრეთ საქართველო

საუკუნენი ნუთუ დამუნჯდნენ,
დაყრუვდა ტბეთი
და არტანუჯი?

არა,

ყივილი მესმის შატბერდის,
შავშეთის მთების,

მთების კარჩხალის:

ისევ გვახსოვხართ...

განა დაგბერდით,

გულში გვიღვივი ვით ნაკვერჩხალი.

1995

სადღაც იღება,

ჭრიალებს კარი,

ს_ო_კ_ვ_დ_ო_ლ_ო_

კარზე არის

წარწერა,

მოვა იგი და სულს შეგობერავს

და გაგაყოლებს არყოფნის ქარებს,

ვით ბაბუაწვერას...

1994

როდესაც სუფრასთან კვლავ
ვბრუნდები,
ხელებს მიწვიან
როცა ჭიქები,
ღვინის სურნელით როცა ვბრუნდები
და სიტყვა ცეცხლად გულს მეფინება,
მაშინ უვლიან “დავლურს”
ჭინკები
და... მოიწყენენ სერაფიმები.

1994

უამს მიმწუხრისას,
ვარსკვლავების
კლავიშებიანს,
დაუკრავს ღამე –
მთვარის როიალს,
ცამ იცის მხოლოდ
რომ ეს ღრუბლები,
დარდით მოცული მამაღმერთის
ყალიონის –
ბოლია.

1962

ქართული სიტყვის რჯულმდებელი
და სტრიქონებში –
მზის მთესავი,
ცურტაველიდან,
მერჩულედან,
მისხიდან-მისხით,
ყველა შენია ქრისტესავით,
რადგან შენი სიტყვა –
პოეზიაა წმინდა სისხლის.

1979

ადიდებული,
ღამის გაღმიდან,
მზეს ყივის,
როგორც მამალი,
თუმც ნათლის წვეთი ჩაუქრა,
უნდა გაიხსნას
ცა მალე,
მე ვიცი,
რასაც ჩაუთქვამ.

1992

ნოსტუს და ხოვლუს

გამთენიისას ბორგვით და შფოთვით,
კასპთან შეჩერდა
“თბილისი – ფოთი”,
მიდამო უცვებ თეთრად შეიბურა,
და შეესია ფიფქები თოვლის –
ნოსტეს და ხოვლეს,
ფიფქები თუ...
მარბეველნი,
კვლავ გამოუგზავნია
მეფე თეიმურაზს...

1994

ბებია

ხელის მოჩრდილვით გახედავდა
სივრცეს

ბებია,

მერე იტყოდა

დამწუხრებული:

ეს მთა-გორები,

ნეტავ ვისი,

საფლავეებია?!

- ?!

1964

ჩამჯდარს ცის ლურჯ სავარძელში,
მთვარეს –
თეთრი მუხლი უჩანს,
თუმც ივარებს მოქათქათე ღრუბლებს
მუხლზე,
მზე კი ღამეს ევარება
და იქიდან ჩუმაღ უმზერს...

1957

აღარ ასვენებს ადამის მოღმას,
კაენის ცოდვა,
მიწაზე რომ ტკივილად
დადის,
შენც გარყევს ჟამთა დელგმა და ქარი,
თუმც ხელებს გიქნევს –
– დიდი მგოსნის
მაღალი ლანდი,
მარადისობის კარებთან მდგარი.

1989

თვლემდა ვარსკვლავთა მაყარი...
და ღამემ მამლის
ყივილზე,
გახედა სუფრას ნამთვრალევს, -
ღვინის მზით იყო ნაწვიმი...
და მაინც ბოლოს,
ცამ მთვარე,
ჩამოატარა ყანწვიით.

1977

სანაპიროზე პატარა გორაკს,
ქუდივით ხურავს
ასკილის ჩირგვი,
ცაში თვითმფრინავს – თეთრი კვამლი
გაჰყავს ლარივით,
ვით ღავით ულუ,
ანდა ნარინი,
ზღვა თვითონ იდგამს –
უულურჯესი ზვირთების
გვირგვინს.

1984

შს მთეპი

პატარა კახივით,
ყინვის ჯაჭვის პერანგს,
გაზაფხულს გაჰკრავენ,
როცა ბრაზდებიან,
ეს მთეპი კი არა,
ჩემი წინაპარი,
დევებთან მებრძოლი –
ბუმბერაზებია.

1965

ღამის უღრან გამოვლილი,
უძილო და
ნაჯაფარი

მთვარე,
მოჩანს ვით მესია,
ქართულ მიწას, ვით თათარი
ცას ვარსკვლავი შეესია...

1965

შეხლა –
 შემოხლა,
 სჯა და ყაყანი,
ცხოვრება კაცთა, მოჰგავს ბაზრობას,
არყოფნას კიდევ არა უშავს,
 მაგრამ ყოფნაში
ვხედავ,
 ვკითხულობ სრულ უაზრობას.

1994

წარსულ დღეთა ტკივილი,
თუ არ დამიამა,
მაშინ გამაცოლს:
სიყვარულის ნიაგმა,
“იანანას” სიომ.

1979

მწუხრით დახურულ ამ ცისქვეშეთში,
თუმცა სიცოცხლე არის
საამო,

მაგრამ არ ყოფნას,
ყოფნის ბჭესთან ვერვინ მიაწრებს,
და ყოველივე არის ამაო,
ვამბობ ჭმუნვით, ვით ეკლისისასტე.

1961

ეპრიპიდუს მეღვა

დეეს ჩემს წინ სამი ათასწლეული,
ვით სამი წიგნი,
გოდებს და მოსთქვამს,
ბედს დასტირის ვიღაცა შიგნით,
ვინ არის იგი?!

1977

იქით დღე იდგა,
აქეთ კი ღამე,
ცის ბრძოლის ველზე,
დილა ჭიხვინებდა ვით რაში მარატის,
უკუდგა მთვარე,
უჯარო სარდალივით,
ფერდაკარგული,
ვარსკვლავების უღვთო ღალატით.

1961

სანაპიროზე ისმის ჩურჩული:

– მიორქი წიე.¹

– მახოლო

ძღაბი.²

ცის შავ დაფაზე ღამე წერს მთიებს,

ქარი კარნახობს

ჩუმაღ,

და ზღვაც,

უსიტყვოდ თარგმნის...

1960

¹ მიორქი წიე – მიყვარხარ, ბიჭო. /მეგრ./

² მახოლო ძღაბი – მეც, გოგო. /მეგრ./

უზარმაზარ ცის დარბაზში,
მოწყენილი ვარსკვლავების
კანტი – კუნტად ისმის
ტაში,
ცეკვავს ელვა ტანმორჩილი,
ღრუბლებს მოვარე იღლიაში,
აქვს წიგნივით
ამოხრილი.

1958

ვიყავი კლდე პიტალო
და ვერავინ მომხრიდა,
ძველებში,
ვერც ახლებში,
რა ვქნა,
ახლა გავდივარ –
წუთისოფლის ქობიდან –
მუდმივ სრა – სასახლეში.

1995

ათას წლის მერე დაუბრუნდება,
არ ყოფნა,
ყოფნას ისევ შეუვლის
და მზე ენთება ჩამქრალ თვალებში,
ო, არაუშავს სულს –
უსხეულოდ,
მაგრამ სხეული, სულის გარეშე?!

1987

ქარიშხალი ზღვაზე

ზღვა ყალყზე დგას...

და არსაით,

არც ძახილი...

არც ნასტვენი...

ციდან ხმები ისმის ღმერთთა,

აირია მონასტერი, –

ზეცა –

მიწას შეუერთდა.

1965

პოეზიის კლდეს მიჯაჭვულს,
გულ-ღვიძლი რომ
დამიკორტნოს,
მე,
დამე მყავს მიჩენილი,
ცისკენ ვილტვი...
ოცნების ნავს,
ღღეებს –
ვუსვამ ნიჩბებივით.

1979

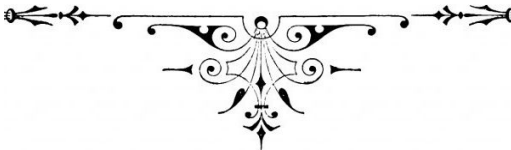
გამთენიისას აღმოსავლეთით,
როცა ნათელი,
დილას შეება,
როცა ცისკარმა მზე კვლავ დაბადა,
მაშინ ცის ჩრდილქვეშ
მდგარმა ხეებმა,
მყისვე აკრიფეს თავიანთი გუდა-ნაბადი.

1989

ქართველ დედების მესმის გოდება,
შურის ნაცარში გახვეული
მტრობა კვლავ ღვივის...
და შავნაბადას... და თელეთის ძველი
კორდებით,
აღმოსავლეთიდან,
როგორც ადრე საყვარელ
თბილისს,
“წითელი ჯარის” შავი ლანდი
უახლოვდება.

1992

დავიწყებისკენ მიერეკება –
საუკუნეთა ქარი –
აშარი,
მოშაირეთა “მსხვილ – წვრილფეხობას”,
შენ გასურს, რომ ლაღად ფრთები
გაშალო,
მაგრამ საფრენად ცა –
არ გეყოფა...

1992

ახსოვს რიონს

თათრების და ოსმალების –
ავბედითი ქარი ქროდა
კოლხეთში და...
დრო-წარსული ახსოვს რიონს,
მიტომ ტალღებს რიყის ქვაზე,
როგორც “გორდას”,
ჩუმად ლესავს სახვალიოდ.

1993

კეისარს კეისარისა

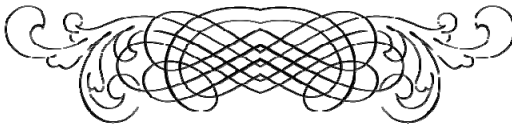
ქართველების სისხლით მოვრალეხს,
დმერთმა იცის რაც ეგების:
ბევრი ბნელში შეისრისა,
ბევრსაც გულში განეწონა –
მოზიდული ფრთე –
ისრისა,
რა დღეს,
რა ხვალ მიეგება,
– კეისარს კვლავ კეისრისა.

1989

წამოიშალნენ ჩემი ლექსები
ორბებივით და სივრცის ტოლი –
ფრთები გაშალეს
და პოეზიის ცა გადამალეს,
ფშაველ დევივით მეც მფარველობს
ჯგარი
ლაშარის,
“თუ ტოლი მევანდეს,
მევიწროვის თვითონ სამარც!”

1969

როდესაც ქარმა ხელი გაუშვა,
კლდეს დაეჯახა
და შებარბაცდა
და ახლა ვედარ იკავებს თავს,
თოლიები კი წივილ-კივილით,
სულს უბრუნებენ
გულწასულ ზღვას.

1978

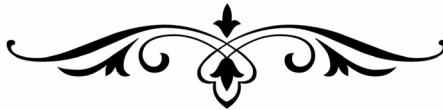
თავი მიანდეს ქარს და ქარიშხალს,
სიცარიელით უბე აივსეს
და ტივტივებენ წყალში
ბოთლები,
ფრთებს როცა წითლად გაშლის დაისი,
ზღვა ვარსკვლავებით –
შეიფოთლება.

1989

არ გვეშინია ქვეყნად არ ყოფნის,
უჩინმაჩინის სამოსელით
არ ვიმოსებით,
მოკვდავნი მარად მიწად ვიურვით –
რადგან,
ვით ეს ცა –
ანგელოსების,
მიწაც,
ასევე არის ღვთიური!

1994

სიშორითა და სიცივით –
ვარსკვლავებს თითები ეწვიოთ...
ჩანს,
და არა ჩანს მთვარის
ბორცვები,
უსასრულობა ფერმკთალი ზეცის –
შენეული არის ოცნება.

1978

ყველა ურჯულო,
უღმერთო და უგონოა,
სატანის მსახურთ,
ქართველების სისხლი სწყურებიათ
და... ქრისტეს კვართი,
რომ ანთია მინდვრებზე ქართლის,
ყაყაჩოები ნუ გგონიათ,
მათი სისხლიანი
ნაფეხურებია...

1961

ეკლესიის ზარები,
თვალს როდესაც მიღუღავს,
ისევ ველტვი უხილავს,
არრად მგდები ხილულის,
რადგან ამას მავალებს,
სული აღმა მავალი...

1964

ზღვას ციოდა და ამორბოდა მაღლა
ნაპირზე
და კბილს კბილებზე აცემინებდა..
არ სცოდო! –
ცაში კიოდა ქარი,
ქანცვაწყვეტილი –
ქალწული მოვარე,
ბანჯგელიან ღრუბლებს მაინც მინებდა.

1967

ბალთაზარი

ნაპირზე ევფრატის –
ისმის ხმა საზარი
(მოჩანს ცა უნაპირო...)
დასტირის ბალთაზარი,
იავარქმნილ ბაბილონს.

1959

რა სიმრავლეა ცაში მნათობთა,
მიწის ლანდების რა სიმცირეა,
და ღღუ,
ღამეში როგორ ირევა...
ყოფნა – არყოფნის შუა გადებული,
ცხოვრება კაცის თურმე ტირეა.

1966

ღვთის ჩრდილში მდგარ ლოცვის ხეს,
ცვივა ცრემლის –
ნაფოტი...
და ჩემს დღეებს ტაძართან –
გარდასულ ნახანძრალთა,
სიზმრები კვლავ აბოდებს...

1968

ქათქათა თოვლის ნალით დაჭედო,
ათასწლეულებს მიაჭენებენ
და ამაყ კისრებს იდრიკავენ
ჩემსკენ ქედები,
რა დღეს და რა ხვალ,
ამ სიბნელიდან –
შენი სახელიც ამოთენდება.

1960

ფუთულა

ორი კვირაა გდია კიბისქვეშ,
არარაობის მტვერში ნავლები
და ღამეული ცით

შეფუთული...

ძლივს გაახილა გუშინ თვალები
და...

შიშს წკმუტუნებს

უკვე ფუთულა.

1962

სხვათაგან მარად უცნობი,
მოესმის ხმა და ძახილი
სულს,
და... ცად ილტვის საწყალი,
თუმც ძირს ეწევა სახმილი,
ჰაერი,
მიწა,
და წყალი.

1992

დაბადებიდან მის ძახილს ვისმენ,
ის არის, მზეს რომ
ვარდისფრად მიკმევს
(თუმც ფერი მადევს სახეზე მიტკლის),
და...

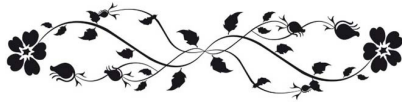
ნელა-ნელა, ვითარცა რილკე,
ყოველდღიურად მე ვსწავლობ
სიკვდილს.

1995

არ მოედოს მნათთა რიფებს –
გატრუნულებს სავერაგოდ,
რადგან ელის გზა –
მაცდური,
ღამე,
მთვარეს, როგორც არგოს,
წარსულში და...
პონტოში რომ მიაცურებს...

1964

დღეები დედაბერივით,
მთების მოვერცხლილ
გორგალზე,
ფიფქების ძაფებს ართავენ...
და თოვლის თეთრ სარცველზე –
წვება ქალწული
ზამთარი.

1962

სული მწუხრით ნატკენი,
მაინც არ დამიამდა,
თუმც დამტოვა ღამემ და მწუხარე
ნოემბერმა,
ახლა ეზივარ ზღვისკარად,
ველი ცისფერ ნიავს და
მის ღვთაებრივ მობერვას.

1959

ყოველსმხილველი თვალითა უპიდან
(რომელსაც უამი მალე

გამოხრავს),

მარად ჩაუმკრალ მნათთა სინათლედ –
ვხედავ ხმალაწვდილ

ხემს დიდ წინაპრებს,
ათასწლეულთა გაღმა-გამოდმა.

1989

ცად ღვიოდა ნაკვერცხლები,
მაგრამ უცებ ჩაქრა ღამე,
გავიფიქრე:
რისთვის ღმერთო?!
რომ იმ წამსვე დრუბლებიდან –
მოვარე თეთრად ამოენთო!

1961

ეჭა, მამულო

შურით გიმზერდა მუდამ ურჯულო,
ვითა მხარგრძელი –
ქვეშ გამხედვარი,
რადგანაც სული გქონდა მდიდრული,
მით იყო ხელი –
ხმაღს ჩაბღუჯული,
მით იყო მზერა –
მშვილდ მოზიდული!

1994

ცურსავსე მდინარეები
მთებიდან ჩუმი ბლავილით,
ეშვება როგორც
ნახირი,
შორს,
აძაგრული ღრუბელი,
ელვის ეშვს აჩენს ტახივით.

1961

ვითარც უვლია,
ლეგენდის გზით მიდის კოლხეთი,
არ ეშინია უკან მოხედვის,
კოლხეთს უნახავს დღე უარესი,
ისევ აღდგება...

გამარჯვების ტოტზე

დაკიდებს

ოქროს საწმისს –

ჭალა არესის.

1993

სიყვარულის თეთრ კარავში –
კენესაა თუ ამბორია...

აქ

კი,

ტაღლებს ამსხვრევს

ზღვის პირს –

მეხთატეხა და ბორია,

ცა –

კაპასი და გვეს-გლისპი.

1964

ვაჟას ანდერძი

შავ ტაიჭით როს ჩამოვა,
ლაშარით თუ გუდამაყრით
და წამიყვანს...

და მაყარი

წავა...

ქვა-ლორღს ნუ

დამაყრით,

ფშავის მიწა დამაყარეთ.

1967

სომარი ეტლით მეხი გადაირბენს,
დაედება ცას მგლისფერი,
და გაიშლის ქარი დაღალს,
ღრუბელი კი,
ვით წარსულში,
ქართლში ბერი,
მოსასხამში ელვის მახვილს,
კვლავ დამაღავს.

1984

ხმათა ჩონჩხები

ღამეებიც და დღეებიც,

მათ დაუნდობლად

უხოცავო,

წინ უღვათ წლების ხონჩები...

და უფერო და

უხორცო –

ცოცხლობენ ხმათა ჩონჩხები.

1992

ოქროსფერი შემოდგომის ცა
უეცრად გაცრიცა,
ღამედ დაჭკნა –
მზის დუყები,
ზღვა –
ქარიშხლის პერანგს იცვამს
და ლურჯ ნაპირს მიუყვება...

1974

დღეების აფრებით,
ვითარცა იმედი,
თან გახლავს რუსთველი,
ვით დიდი
მიზანი,
რომელიც ასწლევს მისტკორცნის
ნეკათი,
მთარღვევ უამთა ზღვას...
ზურგის ქარს გიგზავნის
ღმერთქალი –
ჰეკატე.

1992

ვარსკვლავების ოქროს ზოდებით,
ცა აუგია,
თითქოს ფიდიასს,
სადღაც ლოცვები თვალებს ახელენ...
თუმცა ცის ჭერზე –
მოვარე ჰკიდია,
ვითარც დამოკლეს ბასრი მახვილი.

1961

აქ, მეტეხთან

რომ არასდროს დაავიწყდეს,

აქ,

მეტეხთან,

აი, ახლაც,

ყური უგდეთ მტკვრის შავ მორევს:

თბილისს თავზე,

რაც გადახდა

გულში, როგორ იმეორებს...

1993

დუმილის ფოთლები –
 მოესხათ ლოდებს,
 ცას და ცის არეს,
 დუმიდა ზღვაც...

მაგრამ,
 – გამოენიისას წამოსცდა
ქარი.

1962

დულს და გვარგვალებს ცის გვამი,
დრუბლებს სიშავე –
ღვარად სდის...

ბნელშიგან ვიღაც გაჰკვივის:

ვაიმე! –

წუთისოფელი,

მწარე ყოფილა შხნაკივით.

1992

ზეათა სტუმრობა –
ამკლებია,
როცა მთებზე მზის ფეთქდება ნაღმი,
დამშრალი ხევ-ხუეები –
აკენებია,
მოვა გაზაფხული და...
ჩააწვენს,
წელის ტიტლიკანა ბაღღებს.

1961

ისევ გაცემა...

ისევ ღალატი...

გლოვის ღღეები ისევ მოვიდა...

კრწანისის მწარე ცრემლთან

მიხვედი,

ადე,

პოეტო!

და დადგორიდან,

დიდი დავითის ბრძოლის ველზე

გადაიხედე.

1994

ცეცხლს ცრიდა ცა,
მზის საცერით,
მერე უცებ,
როს დადამდა,
ატყდა ქარის რია-რია...
გამოექცა ზღვას ტალღა და...
ნაპირს თავი
მიამსხვრია.

1961

ამაღლებას,

ვით ქრისტე,

წუთი-წუთზე მოელი

და... გტანჯავს უმწეობა,

რადგან ვერაფერს გშეეღის –

მზის და მთვარის ძეობა.

1989

დამის ბუნავში სხედან უმზეოდ
და წუთისოფლის მტვრიან შარაზე
წუხან დღეები –
უხმოდ ჩავლილი...

მამაზეციერს,

სახლ-კარი რომ

არ გაუთვალონ,

ზედ ცისარტყელა უკიდია ცხენის
ნალივით...

1963

კუზიანო

მარტო ადამს კი არა,
ბრალი იქ,
მეც მიძევს,
მასზე ფიქრი ალბათ, აწიც ბევრსაც
შეშლის,
შეხე ადამის ძეს –
ცოდვას ადამისას,
მოუხრია წელში.

1960

დამეს სურს ცივი უსაზღვროება –
მთვარის ყანწებით ჩუმად დალიოს,
დილა

კი,

ყოველ ცინცხალ აღიონს
ცის ხელისგულზე იყრის დრუბლის
ოქროსფერ

თუთუნს

მამაჩემივით...

და აჩაღებს მზეს,

ვით ყაღიონს.

1962

ჯოხით ხელში სოფელ-სოფელ,
რომ მიმოდის რწმენად
მოქმის
და აცვია ტანზე ძონძი,
ქრისტე თუ გადაცმული,
ოცი საუკუნის წინათ,
გოლგოთაზე –
ჯვარსგაცმული.

1964

აჲმა დრომ ფრთები შეაჭრა, –
ცხოვრება ექცა გალიად,
ქართველის გული –
არ გულობს,
აბა, რა თქვენი ბრალთა,
ჩემო “გორდავ” და
“ფრანგულო”!

1996

მიდამო მერცხლების ჭიკჭიკით,
ო, ალბათ,
სულ მალე გათბება,
და ათას სიხარულს გვპირდება:
ტყემლების ქათქათა
ბაფთები,
ნუშის თეთრ მკლავებზე
აცრილი
კვირტები.

1959

მიმწუხრამდე მზე კორტნიდა –
ღელის პირას დამდგარ
იფნებს,
მაგრამ მაინც ვხედავ უცვლელს,
თუმც სიცხიან შუბლზე იფენს
ცა,
მოვარეს,
ვით ფხალის
ფურცელს.

1959

აქ არაფერი შეცვლილა:

ითვლება კუბოც...

აკვანიც...

(უამი მისახვევს მიახვევს),

მიმწუხრი ცის ოგვაჯეში –

მთვარეს ისევ დებს კვერცხივით,

ისმის მნათობთა კაკანი

და სივრცეების კრიახი...

1964

რუსთაველზე მიმიწევს გული,
რომ ვუწილადო ჩემზე,
უპოვარ მგოსნებს გროში,
ჩემო რამინ და უშანგ,
რას იზამთ,
არა უშავთ,
ვცხოვრობთ დაღუპულ
დროში.

1994

სახეშეფაკლულ დასალიერთან,
ყინვით დამზრალი –
სად ცის კიდეა,
ვარსკვლავნი მალე აინთებიან,
შხარასთან მაღალ კლდეს რომ
ჰკიდია,
ჩანჩქერა არა,
დალის თმებია.

1976

ვიღაც მოვიდა ამ წუთისოფლად,
უთენია რომ
იქუხა თოფმა,
ცა აწრიალდა მოვარის ნისკარტა,
ღამეს მოსწყინდა ყოფნა უმზეოდ
და ელოდება –
დილას
ჭიშკართან.

1961

გამთენიისას ატყდებოდა როცა გნიასი,
გვეტყოდა დედა:
მიჰყავთო მამლებს ღამე,
შეხოჭილი ყივილის ბაწრებით,
მერმე დასძენდა:
მზე დგებაო ადრიან დილით,
მაგრამ მას მამა,
თქვენნი მამა მუდამ
ასწრებდა...

1959

ვითარც ჰერმესს,

თან მახლავს,

აგლაია –

ქარიტა,

ლამაზი და საწყალი,

ზღვას ვადელვებ ქართ და,

მერე ვეღარ ვაწყნარებ...

1974

გადამფრენი ჩიტებივით,
ფოთლები კვლავ გაყვნენ
ქარებს,
მზე ელავდა, როგორც ხვითო,
ჩაუვარდათ ენა რიფებს,
როს ტაღღები თითო-თითოდ,
სიჩუმეში გაიკრიფნენ...

1978

ო, ჭეშმარიტად,
 ჭეშმარიტად,
 თქვენი გულისთქმა,
კვლავ შიშველია, როგორც ჰეტერა,
და სტრიქონებში თესთ აპათიებს,
 ჩემი გალობა ღვთის ტაძარში
 ველარ ეტევა,
და ვითარც ქრისტეს,
 ვიცი ამას ვერ მაპატიებთ!

1978

მცხედარს კი არა,
ბარები მიწას –
აყრიან ხსოვნას და დავიწყებას,
და ვწყევლით სიკვდილს,
ჩვენ სამარე რომ გაგვიმზადა,
რადგან არ ვუწყით:
ჩვენი სიცოცხლე,
სიკვდილიდან რომ ამოიზარდა.

1961

✽

მზისგან ოდნავ გათელილი,
ღამის შავი ნაბადი და
მთვარის თეთრი ყაბალახი
შვენის ცას და...
ზღვის მინდორზე,
ღრუბლის ფარას აბალახებს...

1957

ხმა წიწამურთან

საქართველოს მთად და ბარად,
ფიქრი ჩემი,
ვით გავაზი –
ქროდა...

და მზით დავიტვირთე,
შუბლში ტყვია მითავაზეს,
მამულისთვის ჯვარის მტვირთელს.

1976

შორიდან მწუხრით მზირალო,
არტანუჯო და
პარხალო,
უნდა გავარდე ფირალად,
ნასაკირალს და არხალოს,
ან დაგიბრუნო შენს
მშობელს,
ანდა ქვას თავი ვახალო!

1965

სიცოცხლის და სიხარულის
ნერგმა მაინც არ იხარა!
მაღლა იყვნენ,
მაგრამ ალბათ,
მეტეხი და ნარიყალა,
თვით კრწანისმა დაადაბლა!

1991

შავით მოსილი ღრუბლები –
ზეცის მდგმურებია,
სადღაც
დასაველეთით,
ზღვის დასატირებლად,
მოთქმა – გოდებით რომ
მიეშურებიან...

1967

არ ასრულდება არასდროს

გიორგი გიგაურს

არ ასრულდება აროდეს,

ის,

რაც სურს ლეკს და დიდოსა:

ღმერთმა,

სამშობლო – ივერთა,

ფეხზე რომ დაიკიდოსა.

1992

ჩვენ რომ ვხედავთ,
მაგრამ დღისით,
ცის მინდორზე
ვარსკვლავები,
სულ ქარვისფრად დაღანებენ...
და დღის ბოლოს,
მზის ჭიშკართან –
მოელიან დაღამებას.

1962

ცისა და მიწის დაცამლეწავი,
გულში უბორგავს ძალა –
მთებური,
განა დაჩიავდა და დაკნინდა,
ქარიშხალს ხელში ატატებული
ზღვა,
კვლავ ამოჰყავს
ღელვის
აკენიდან.

1973

თვალს ვერ ვუსწორებ ლორენს,
მზის დიდ პალოზე
დავები,
და ახლა როგორც ჰუსენს,
ვუმზერ კი არა,
ვუსმენ,
მის პეიზაჟებს ღვთაებრივს.

1966

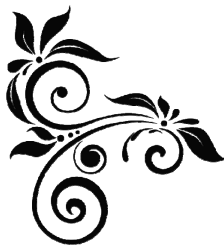
კვეთარა

სალი კლდის ქიმზე ქანაობს,
ვით ცის და მიწის სასწორი,
ციხე-სიმაგრე კვეტარის,
და...

მზერას აღარ აშორებს
დრო-ჟამი –

რკინისმკუნებავი...

1989

ჩაესმის მიწის უხმო ძახილი

ცას –

ვარსკვლავების ქვებით

მოსრეშილს,

არსად ქარიბდა, და არც სცილები,

და მიდის გემი ზღვის ამღვრეულ

სიბობოქრეში,

აღბატროსები და ტალღები მიაცილებენ...

1988

არტაბი

ცისე გოჯიდან გაუცქერი –
გარდასულ ბრძოლის
მინდორ – ველს:
მესმის ყიჟინა არტავის,
ხმას არ ეტყობა სიმდოვრე,
ხსოვნა რომ მომიფარდაგა.

1960

როცა ზღა დელავს,

როცა ქრის ქარი,

მე,

მაშინა ვარ მშვიდი

და წყნარი.

1972

ატილას ლანდი

წარსულის ცაზე გარდაიქროლებს,
კაენის ლანდთან,
ლანდი ატილის

(შიშით სულები კრთიან ჰუნების...)

ის,

თავის მოკლულ ძმას თავს დასტირის
და ასე დიან –

საუკუნენი...

1968

შორს,
სადღაც სიმყუდროვიდან,
ელვის ფრთით
გადმონაფრენი,
მეხის ხმა ისმის როყო:
რა ეშველებათ
ვარსკვლავებს,
ცაში შიშვლები –
რომ ყრია!

1978

თენდება...

და გამოდიან –

ღრუბლების სამალავიდან,

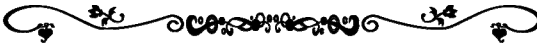
ღრუბლებზე უფრო შავები,

და მე მგონია:

ყვავები

მოფრენენ შავი ღამიდან...

1981

დავიწყების შავ ნიაღვარს,
სიყრმის წლები მიაქვს ტივად,
ხსოვნის დღეუ ჩანს ადიდდა,
რადგანი დღეებს ვხედევ მტირალს,
ყორათთან და
ჭაღადიდთან.

1993

მერცხალი – წყლის შერია

მოდის არაგვი...

და ნილოსივით,

მთებს,

ბუმბერაზებს უმტვრევს

ხერხემალს,

ხოლო მერცხალი ანთეოსივით,

აღბათ,

ძაღლონეს იკრებს როდესაც,

ქათქათა მკერდით,

მდინარის მკერდს ფრთხილად
ეხება.

1965

ზღვისებრ ბობოქარ საუკუნეთა,
რა ცა და რა მზე –
აწვიმს და ათოვს:
ფარაონ რამზესს
და ყაენ ბათუს...

1962

შური

ძმავ,

ძმავ ჩემო,

ქრისტესმიერო,

აგე,

წარსულში გადაიხედე:

შურით, ვითა სდევს დავითს

საული,

და ვითა კვდება, როგორც იქედნე

და როგორ ბრწყინავს –

ღვთის საუფლოში

დიდი დავითის მეუფების

დღესასწაული...

1994

დღეს დაქანცულს და სულთმობრძავს
და ჩამომდგარს –
მწუხრის კართან –
ეცა ღამე, ვით ავსული,
და ზღვა უცებ ქარმა მკლავზე –
მიისვენა გულწასული.

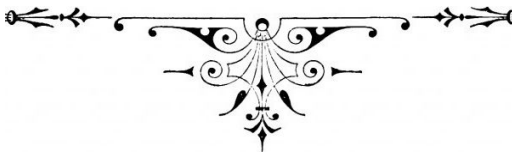
1979

ცოტნე

ლეგენდებით და მზით შემოსილი,
გაჰყვება მღვრიე
ათასწლეულებს,
რწმენის ამარა, ვითარცა ქრისტე,
როს ძმათა თვისთა,
სატანჯველად გვემა სხეული,
სული მაშინვე გაფრინდა ცისკენ...

1977

იყვნენ და აღარ არიან –
ურანია და ტიდრე,
ზღვა იქცეს ღვინოდ –
ძეღვად,
შენ კი სამშობლოს ძეღვად,
პოეტო! –
უნდა იღვე...

1987

ღმერთმა რაც ჩემთვის გამოიმეტა,
დიდი სიცოცხლე და
სისხარული,
ვითარც საგზალი აქამდე მომყვა,
და აწ...
დასაკლავ ნიშა ხარივით,
იმედის მარილს ვლოკავ და ვლოკავ...

1994

მწუხარებას რომ მარცვლავს –
ყურს ეუბდებ
ფერენც ლეგარს,
სადაც ვოლტორნის ნაცვლად,
მეუფეობას ჩემობს –
ვიოლინო და ჩელო.

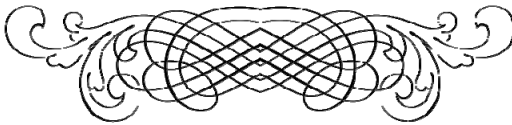
1972

ლტოლვილი

პირს შეიკრავდა ყველა იარა,
ვით ნაგზაური,
და ნაურმალი,
და ამა ქვეყნად არც – რა მიჭირდა,
მოვიხედავდი,
როგორც მურმანი,
წყალს თუ დავლევედი მეგრულ
ინჭიდან.

1995

ქუსს მეთორმეტე საუკუნე,
და მეფის კართან –
მთხოვნელების:
სულტანების და კეისრების,
მალემსობოლები კვლავ გახშირდა,
-და ღამეს –
ფერად-ფერადი
სიზმრები,
ამოაქვს წარსულის ზარდახშიდან.

1962

მიატოვეს ზღვის იალაღები,
ღამის სიშავე,
მთვარის მორევი,
ისე მიაწყდნენ ნაპირს ტალღები,
თითქოს და ღომის ბრდღვინვამ აყარა
მთის კორტოხებზე
ნიამორები.

1978

ზაფხულიც და შემოდგომაც,
ელვის ქსელში გახლართულა
და თავს იშვებს ნება –
ნება,

მზეში არა,

ცა ქართული,
ცისარტყელას ფერში დნება...

1967

ერთჯერ გაჩენა,
ასჯერ სიკვდილი
და ხეტიალი მთაში თუ ბარად
არსთა გამრიგებ ბედად არგუნა
და...
ზღვაზე ისევ მოვარდა ქარი,
ადრე,
შორს,
სადღაც გადაკარგული...

1979

ძველი ოლაგე...

ტრიფოლიატი...

და დიდი ეზო...

ბაღი ხეხილის

(ჩემი ბავშვობა ბროწეულებს აქ
იპარავდა),

და ჭასთან ფაცხა

იღვა

გლეხივით,

წაიქცა ფაცხა

ეზო უცებ დაპატარავდა.

1984

დელვა დუნიას გადაუვლიდა,
ათავთავებულ ზვირთთა ზვინებთან –
თავშესაფარს რომ
აღარ

ექებდეს,
ზღვაც ჩვილ ბავშვივით სულ იძინებდა,
ქარიშხალი რომ...
არ აღვიძებდეს.

1988

სადღაც,

შორს,

სადღაც

ცივ სიშორეში,

ჩემს ქართულ ცას რომ მაღალ შუბლზე

დარდად აჩნია –

მოვარე,

ისაა ჩემი დობილი,

სხვა არაფერი არ გამაჩნია,

მხოლოდ ჩემს დიდ ფრთებს –

ვარ მინდობილი.

1959

უეცრად საავდრო ღრუბლებმა –
ყიჟინით და ელვის მშვილდით,
წარსულის ცა გადიქროლეს,
ვითარც კუნებმა,
ზღვა იყო წყნარი და მშვიდი,
მაგრამ...
ქარის ხმაზე,
აემღვრა გუნება.

1958

ვერ ძლებდნენ თურმე უერთმანეთოდ –
მზე და მთოვარე –
ძველი ცოლ-ქმარი,
მაგრამ ამ ქვეყნად რაა მარადი?!
გაყრილან...
ახლა,
სულ ახლო, ახლო,
ერთი დღეში და...
მეორე კი ღამეში სახლობს...

1959

თუ ასე გაგრძელდა,
ზაფხულის ბაღებში,
კვირტები კი არა,
ტოტები შეხმება,
რადგანაც არა ჩანს წვიმა და...
არც ცვარი,
ქალწული ფოთლები გულის ფანცქალით
ელიან წვიმის ხელის შეხებას.

1979

ცის სიახლოვეს სდუმან ქედები,
და მთებს შუა,
შავი არაგვის –
შუაღამე მოჩქევს ადიდებულ
და მერე გვიან...
ცის სველ კერაზე,
ქარი მინავლულ –
მოჩხრეკს ვარსკვლავებს...

1962

ნათლით შეშოსილს,
ვითარცა ქრისტეს,
ეძახდა სულ სხვა სასუფეველი,
რადგან მიწიერს მზის და მთვარის სისხლო
ერია,

და...

მიმწუხრისას ამაღლდა ცისკენ –
მნათობთა მტვერში გაერია.

1991

უცრად გააუდრდა
და ახლა ახლიდან,
დარდების ქარიშხალს
წვიმები ესწრება,
ნათელი გამოკრთის შენს თვალთა
სარკმლიდან,
თუმც უშლის წამწამთა –
მესრები.

1959

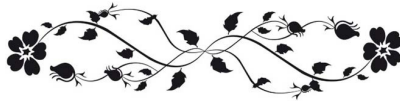
დგას გაზაფხული და აპრილის ტოტებზე –
კვირტებს აფეთქებს
ნაღმივით
და კვამლში ბოლავს ცის ერთი მეცხრედი,
დამე კი დილაძდე –
მზის ბუხარს აღვივებს –
ვარსკვლავთა ნაკვერჩხლებით.

1978

მოგელის “სიკვდილის წყლები”,
მიტომ ხარ შეშლილი,
იცო:
 ღღე გაქცევა ღამეთი,
პოეტო!
 თუმც გილგამეშივით,
ღვთიური მეტი გაქვს,
 ერთი მესამედის.

1990

ერთგულად სდევ იმ ძველ ანდრეზს,
ისევ ისე წუხ და ხარობ,
ამ საწუთროს გადამკიდე,
რა დიდი ჩანს –
ეს სამყარო,
რა ახლოა ქვეყნის კიდე!

1991

წუთები სადღაც მიიჩქარიან,
 უამთა დინებას
 ვერავენ ვერ ცვლის,
ვერც კაცთა მოღვმა,
 და ვერც ცათა ძალები,
მზე –
 ოქროს ჭიშკარია,
 მთვარე კი –
 ვერცხლის,
რომლებიც იღება დღე-ღამის ბრძანებით.

1981

დაბრუნება

გისმობ ბავშვობის საბავშვოდას,
მენატრები და ისევ მინდები,
რადგანაც მიწევს ქარიშხლიან დღეებთან
შესლა.

წავეღ,

დავტოვე მოყვავილე სიყრმის
მინდვრები
და...

ეკლიანზე ვბრუნდები ესლა.

1996

აწ და მარადის

შენი ერთგული

ბელტი მიწა ვარ,

სადაც მე ჩემი ღმერთი მეგულვის, –

იმ ცას გვიცავარ!

1989

მელვინე სიდური

შორიდან მოსულნი,
ათას ჭირ ნანახი,
რომ ვეზიაროთ “ღვთაებრივ სასმელს”,
მე და ზღვაოსანი ჩემი მემკვიდრენი,
უნდა მოვიძიოთ,
უნდა ვინახულოთ:
“მელვინე სიდური –
ქალი ზღვისკიდელი”.

1979

ჯერ კი შორსა ხარ,
როგორც მირაჟი,
მაგრამ სიმღერის
შუქით
მშვენდები...
კიდევ ცოტა და...
ღურჯ ფრთებს გაშლი, ვით გარიჟრაჟი,
და... გათენდები!

1964

გარდასულ უამთა ცის ბუნაგიდან
მწუხრი,
ვითარცა ურჩხულს
შეჰფერის,
დღის ჩასაყლაპად პირს შავად აფჩენს,
თოვლის ქათქათა ხარაჩოზე დგას
დეკემბერი
და ცის შავ კლდეებს
თეთრად ლესავს
ყინულს ქაფჩით.

1979

ეპ არაფერი!

მოკვდავს კი არა,
ცას აწუხებს მნათობთა წყლული
ჩვენ განთიადი გვიმდერის “ლილეს”,
და მაინც მყუდროს
დავეძებთ ჯილეს,
რომ მოვასვენოთ დაღლილი სული.

1992

მოსუცი ქალი

ხელში უჭირავს პატარა ფუთა,
ახურავს შალი დაძენძილი
და აღარ უჩანს
სახე ჩირივით მჭკნარი და მქრალი,
ჩუმად მიმჯდარა კუთხეში
ქუჩის,
მტრედებს აპურებს მოსუცი ქალი.

1981

ობობა

ვწევარ და ვუმზერ:

კუთხეში ფანჯრის –

უღარდელ ფარფატს

პაწია პეპლის,

იქვე ობობას (ქარი რომ ანჯღრევს),

ვითომც და მძინარს,

და გარინდულს

ლოდინში მსხვერპლის.

1989

როდესაც ელვა –
 ღამის კარს შეადებს,
 სინათლით ივსება –
 ცის ლურჯი დარბაზი
ნანემსარზე კი ჩნდებიან ბუჩქები,
ჩემი და ქარგავს
 და ნარმაზე –
ია-იები იფურჩქნება.

1959

ფიქრშიც

რომ არ ძალმიძს დალატი,
ამიტომ მგონია შეგპულდი,
ოცნებით დალისთან ნაწოლი,
და...

თეთრად მორთული თეთნულდი,
მგონია,
მე,
ჩემი საცოლე.

1962

სასაფლაოზე ღამაზ პეპლებად,
დაფარვატებენ მკვდართა
სულები
და ჩამქრალ ვარდებს კვლავ აყვავებენ,
ხოლო ღოდებზე –
ჯოჯოხეთის
მოციქულები –
სხედან ყვავები.

1964

გარდაუვალის –
გარდუვალობას,
ბევრი უმღერა და
უგალობა,
მერე გაუყვა მთვარის ხეივანს,
წასვლის წუთები ექცა ზეიმად,
ახლა საფლავში წევს
არხეინად
და არ აწუხებს აღარაფერი.

1959

გაჩენის დღიდან ფეხზე დამდგარი,
ღამე ნათევი და უძილარი,
თავს კვლავ გვაწონებს

ცა –

მკერდფიქალი,
რომ გაერთა ელვა,
ნეტავ ვინ არი?
ვისი სულია ცაში მიმქრალი!

1961

შუა მინდორზე მდგარი მუხა,
შავ ჩოხაში იწყობს ქილებს,
ქარმა უცებ,
კვამლი ბუხარს,
მოსტაცა და სოფლის გზაზე
უდარდელად –
მიქირქილებს...

1979

მომხდურთა სისხლად დის ალაზანი,
სივრცეებსა სძრავს მოთქმა –
მდინარის...
და წარსულიდან კვნესა მოისმის...
ნეტავ ვინ არი?!
ლელა?!
ონისე?!

1977

ლამაზი ქვეყანა

- სიკვდილი?

იქ სიკვდილს რა უნდა!
დრო მიდის სულ თამაშ-

თამაშით...

ყველა და ყოველ მეუდრობს –
მზისა და მთოვარის ლამაზ ქვეყანაში,

სადაც ვარსკვლავები

ბუდრობენ.

1989

ცხოვრება –

ბრძოლაა...

ყოფნა-არყოფნა –

ორი ნაპირი ერთი მდინარის,

დასაბამიდან ყოფნას,

არყოფნა –

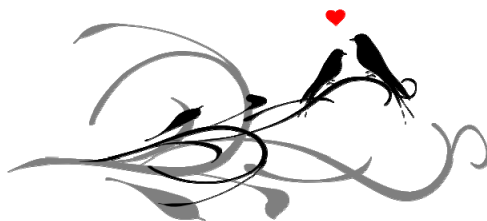
ჰყავს მტერი მარად დაუძინარი.

1991

მეგრულ ოდის აივანზე,
ბუდიდან თუ ფიალიდან,
ნაპერწკლები კრთის
მაჭრული,
ტიტველ ბარტყთა: წივ-წივ, წივ-წივ!
და მერცხლების –
კრიმანჭული.

1965

ჯერ კი სადა ხარ!

უამრავი მოგიწევს ბრძოლა,
რომ ყურს უგდებდე ზღვის მიმოქცევას
და პლანეტების ქაოსურ სრბოლას,
უდარდელ ღმერთებს რა ენაღვლებათ,
თუ ძე ადამის,

შავ სიკვდილზე ვერ ამაღლდება,
შენ კი,
შენა ხარ! –

შუამდგომი ზე და
ქვესკნელის,
ჩაწვდი ყოფნის აზრს...
უკვდავებას გადაეფსკეფნი.

1961

ოკანეთა ღელვაში,
ეხედავ კუკსა და ნობილეს,
ქარად ქრის მათი ნაკვნესი:
წვანან ქარების აკვნებში
ზღვები –
სულ
დედიშობილა.

1982

მზის გრდემლზე ნაკვერ არყოფნის
ცელით,

სანამ ჩვენს დღეებს
ჩუმად გათიბავს
და ჩვენს ჭიშკართან იალებს,
მანამ ცის უსასრულობას
ღამე სვამს –
მთვარის ფიალით...

1961

მიწას მოშორებულმა,
ცის მღვიმეში ვიცხოვრე
და ღმერთივით –
გავთეთრდი,
ან ვინ შემიბრალებდა,
როცა ღამეს ვათევდი –
შორეულ
გრიგალებთან...

1967

ბაბუაწვერა

დასალიერში ერთი ღრუბელი
ელვის კრთომაზე მოჰგავს ჯვარცმულ
იესო ქრისტეს,
რომელსაც ეკლის გვირგვინი შეენის,
ნიავეს რომ მიაქვს ქართული ცისკენ
ის ბაბუაწვერა –
სული ჩემი.

1979

ცის იქით რომ ჩანს მირაუად,
დრო-უამს ქედს რომ
აღარ უხრის,
მთა კი არა,
არის ვაჟა,
დრუბლის ნაბად შემოხვეულს,
უჩანს ნისლის ახალუხი.

1964

ვარსკვლავებით დაწინწკლული –
ცა აცვია,
ვითარც ეცვა
ღმერთს და...
მკერდზე ამჩნევია –
მთვარის ნაიარევი,
სულ ღია აქვს უფალს ზეცის
ვარდისფერი კარები.

1958

სხვა არაფერი...

რწმენისთვის მხოლოდ,

უფლის მოსავი ბერი თუ მწირი,

უღმერთობმა ხოცეს და ხოცეს...

(გამოუყვანა დრომ მცხეთას წირვა),

მაგრამ კედლები –

ამაღლდნენ ლოცვით.

1988

ხობი. ნოჯიხევი

დასაბამიდან ფაზისის და პონტოს
ნაპირას

ბუდობს კოლხეთი,

როგორც ხოხობი,

თქმულებების და ლეგენდების დაგრეხილ
რქებით,

უამს მიფატრავენ სამეგრელოს მთები –
ჯიხეები,

ცოტნეს ადგილი დედაა – ხობი,

დადიანთა ძვალშესალაგი –

ნოჯიხევი.

1964

დღეზე ფიქრებით,
უძილო ღამის,
ოქროდ ნაჭკედი გაიღო კარი
და დავინახე:
ახალგაზრდა ვარსკვლავთა
შორის,
ვით მიწერწეცობს მოხუცი მთვარე.

1965

მოფრენილი შორეთიდან,
 ხსოვნის ჩიტი –
 ფიქრის ნარზე
დაბმულია ძაფით ბამბის,
და მე ვჩქარობ,
 სტრიქონების თეთრ
 ბაწარზე,
ვამზეურებ ძირ-ძველ ამბებს.

1988

ნაღვსა მთვარე

ვით ჩვენს წინაპრებს...
დღის შესახვედრად,
აღმოსავლეთით,
სადაც ცისკრის ყანებია,
მიჰყავთ ღამე,
მონარდახულ ვარსკვლავთა
ურმებს,
“ეფუთში” წავიკითხე: მთვარეს –
მზე ჰყვარებია,
და მისმა სიყვარულმა გაღია თურმე.

1962

მგონისათვის სიტყვა არის მახვილი,
ხოლო აზრი კი –
ფარ-მუზარადი,
(იგი არასდროს არ გამიქრება)
და...

ქართულ ცაზე აწ და მარადის,
იციმციმებენ ვარსკვლავებად –
ჩემი ფიქრები.

1967

უსასრულო ცის ქალაქში,
მეუდრო სავანე მოინიშნა
მზერამ,
შესწირავს თვალ-მარგალიტს –
აუწონელს,
და უკვდავების თითქოს და სჯერა,
მაგრამ რად გინდა,
ცისკრის ვარსკვლავს,
თვალს ვერ უწორებს.

1978

ვერ გაწყვეტ...

ხარ მიჯაჭვული,

პოეზიას,

ვით პრომეთე,

მზის უროს სცემ დღეთა პალოს,

შიშის ქარი უდგათ ღმერთებს,

ვაჰ!

მათ მუსრი თუ გაავლო.

1988

ბერძენთა და რომაელთა
სიბრძნეს,
ცოდნას და კულტურას,
ფაზისს მომდგარს ოქროს ვერძად,
იორსა და მტკვარს
უკითხავ,
ვით წინაპრის ნაანდერძალს.

1979

ღამის შავი ეზოდან,
ბედისწერის ძაღლების
დაგდავს აღარ ვუსმენდი,
ვმადლდებოდი უფალთან –
ლოცვის იარუსებით...

1971

✽

შეჯარებულან დელის პირ
ხეთა ჩრდილები ათობით
და წყალზე გააქეთ რიალი,
ყვითელ ფოთლებით –
მნათობთა,
ცა –
ჭადარივით შრიალებს...

1965

ცაზე დაყრილი ღრუბლები,
თითქოს და ჩემი
ქართლის მთებია,
ან ქვაბულები დიდ შიო მღვიმის,
და მოწყენილს და
ოდნავ სევდიანს,
მთოვარე მოჰგავს –
შეყვარებულ ქალწულის
ღიმილს.

1986

ცისკრისას,

მეტეხის ციხესთან,

მტკვრის ჩუმი ოხერა და

კენესის ხმა გაისმის...

რაღა ქნას,

ზოგჯერ თავს ახსენებს:

ძველი ნაიარევი –

კრწანისი.

1964

პეპლის ფრთის ქნევამ,
მოატყუა ბაბუაწვერა,
დასტოვა თავის ეზო და
კარი,

ეჰ,
ბედისწერავ, -
საით წავიდეს...
არა ჩანს ქარიც!

1964

როცა ვუმზერ კოლხეთის ცას –
ლურჯ და მადალ
თადებიანს,
წარსულ დღეთა წყლული თითქოს
მირჩებიან,
და მე ვფიქრობ:
ეს ტალღები,
ზღვამ რომ ფოთთან ამოყარა,
იქნებ არგოს ნიჰებია.

1958

ჩემი სიცოცხლის გაშლილ სუფრაზე,
წლების მაგიერ,
იმედების ყრია

ნამცეცი,

და მზის სარკიდან ვხედავ ფარულად:

ჩემი ბავშვობა,

აქეთ-იქით თვალებს აცეცებს,

მეზობლის ბაღში მსხლის საკრეფად

გადაპარული.

1990

მე ვხედავ:

“ქართლის ცხოვრების”

ფურცლებზე.

სისხლის და ცრემლის დგას გუბეები,

სავსეა ჩემი ცის

ჩიხახვი:

ხაზართა ელვარე შუბებით,

მწივანა ისრებით ყივჩაღთა.

1970

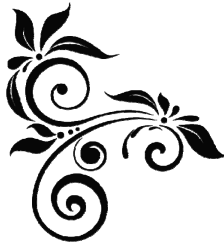
ო, რა ღამაში ფერებია,
ათასწლეულებში
ნამწიფები,
და ვარსკვლავები (წინაპართა)
ცაში დამარხული
ქვევრებია,
სავსე სინათლით და...
“რქაწითელით”!

1962

ხანდისხან ელვად რომ გამოკრთება,
ელვა კი არა,
გვიხმობს ციმციმით,
ჟამთა უკუნში მღგარი დიდება,
მხრები შეუდგეს
ღამის სიმძიმეს –
ცად ვარსკვლავების კარიაღიტებმა.

1959

ბახილი

- ღარიბი დარჩი ღარიბად,
მწევი საწუთროს ჭაპანთა –
წუხილითა და ოხვრითა,
- მიუხვალ მამა-პაპათა,
ძირგაცვეთილი ხამლით და
დაკერებული ჩოხითა.

1989

სადღაც ძერა ცის სიღრმეში,
ფრთებს კვლავ უსვამს
ნიხბებივით...
და ნაპირთან ერთი ტალღა ისევ მრუშობს,
ქარი
კი ზღვას ნამტირალევ სველ თვალებზე,
ცრემლები რომ ამოუშროს,
თოლიების თეთრ ცხვირსახოცს ამოუსვამს.

1981

სანამ სუფევს დღე და ღამე,
ნება არ გვაქვს ვიყოთ მშვიდი,
უგულო და დარდიმანდი,
რადგან ომი ისევ მიდის
ორმუზდის და არიმანის.

1989

სივრცეებს იქით...

სხვა პლანეტებზე,
მირიადი სხივით ნარწვევი,
მარადისობის ისმის არია,
და მზერაც ვარსკვლავს აწყდება

და...

მისარია!

1964

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

*** ქრიან სიშორის ლურჯი.....25

დგას მთაწმინდა.....26

*** წამით როცა გაიღება27

9 აპრილი, 1989 წელი.....28

*** რომ ვითვლით მძვინვარ.....29

*** დასავლეთისკენ მიდიან.....30

*** საფლავის ღოდებზე.....31

*** კაკასის მალაღ.....32

*** რაა, ცხოვრება ღელვის.....33

*** მოვლენ.....34

*** ნაწვიმარი ცისკრის35

უკანასკნელი დღე.....36

*** იღუმალი გზით მოსული37

მას ჩაუვარდა თვალში.....38

თბილისი – 92.....39

დავით IV, 1069 წელი.....40

*** რღვევა იწყეს.....41

*** ახლაც.....42

*** საკინძეს ზოგჯერ.....43

*** კვლავ ფეხშიშველი.....	44
*** სიხარული ისევ მიგაქვს.....	45
*** ალა.....	46
*** კვილადღამდგარ ქვის.....	47
ტყაში მაფა.....	48
*** ღუმს გილიოტინა და.....	49
ახუთში.....	50
მთა პელიკონის.....	51
ხილვა – წარსული.....	52
*** ისმის რქების ჯახანი.....	53
*** ციდან ღმერთად.....	54
*** ზამთრის დღეებს.....	55
*** ავის მდომი და მოსურნე.....	56
*** მოუშვია მოქათქათე.....	57
*** წარსულიდან წყენით.....	58
*** მზე ჩასულია ზღვაში.....	59
ხმა.....	60
*** ღამეულ ბილიკით.....	61
*** საქართველოს საზიანოდ.....	62
*** მზე მათა მიღმა უცებ.....	63
*** ბევრჯერ რბეული.....	64
*** მიწას ევსება თვალები.....	65
*** წელზე ჰკიდიათ.....	66

*** ათასწლეულები ჰკიდათ.....	67
რქაწითელი.....	68
*** ციდან მოწყვეტა.....	69
სამხრეთ საქართველო.....	70
*** სადღაც იღება.....	71
*** როდესაც სუფრასთან.....	72
*** უამს მიმწუხრისას.....	73
*** ქართული სიტყვის.....	74
*** აღიდებული.....	75
ნოსტეს და ხოვლეს.....	76
ბებია.....	77
*** ჩამჯდარს ცის ლურჯ.....	78
*** აღარ ასვენებს ადამის.....	79
*** თვლემდა ვარსკვლავთა.....	80
*** სანაპიროზე პატარა.....	81
ეს მთები.....	82
*** დამის უღრან.....	83
*** შეხლა.....	84
*** წარსულ დღეთა.....	85
*** მწუხრით დახურულ ამ.....	86
ევრიპიდეს მედია.....	87
*** იქით დღე იღვა.....	88
*** სანაპიროზე ისმის.....	89

*** უზარმაზარ ცის	90
*** ვიყავი კლდე პიტალო	91
*** ათას წლის მერე	92
ქარიშხალი ზღვაზე	93
*** პოეზიის კლდეს	94
*** გამთენიისას	95
*** ქართველ დედების	96
*** დავიწყებოც მთვრალეობა	97
ახსოვს რიონს	98
კეისარს კეისარისა	99
*** წამოიშალნენ ჩემი	100
*** როდესაც ქარმა ხელი	101
*** თავი მიანდეს ქარს	102
*** არ გვეშინია ქვეყნად	103
*** სიშორითა და სიცივით	104
*** ყველა ურჯულო	105
*** ეკლესიის ზარები	106
*** ზღვას ციოდა და	107
ბალთაზარი	108
*** რა სიმრავლეა ცაში	109
*** ღვთის ჩრდილში მდგარ	110
*** ქათქათა თოვლის	111
ფუტულა	112

*** სხვათაგან მარად	113
*** დაბადებიდან მის.....	114
*** არ მოედოს მნათთა.....	115
*** დღეები დედაბერივით	116
*** სული მწუხრით ნატკენი	117
*** ყოვლისმხილველი	118
*** ცად ღვიოდა.....	119
ეჰა, მამულო.....	120
*** ცურსავსე მდინარეები.....	121
*** ვითარც უვლია.....	122
*** სიყვარულის თეთრ	123
ვაჟას ანდერძი.....	124
*** საომარი ეტლით მეხი.....	125
ღამეებიც და დღეებიც	126
*** ოქროსფერი შემოდგომის	127
*** დღეების აფრებით	128
*** ვარსკვლავების ოქროს.....	129
აქ, მეტეხთან.....	130
*** ღუმილის ფოთლები.....	131
*** ღულს და გვარგვალებს	132
*** ზვავთა სტუმრობა	133
*** ისევ გაცემა	134
*** ცეცხლს ცრიდა ცა.....	135

*** ამაღლებას	136
*** ღამის ბუნაგში სხედან.....	137
კუზიანი	138
*** ღამეს სურს ცივი.....	139
*** ჯოხით ხელში.....	140
*** ავმა დრომ ფრთები.....	141
*** მიდამო მერცხლების.....	142
*** მიმწუხრამდე მზე.....	143
*** აქ არაფერი შეცვლილა.....	144
*** რუსთაველზე მიმიწევს.....	145
*** სახეშეფაკლულ	146
*** ვიღაც მოვიდა ამ.....	147
*** გამთენიისას.....	148
*** ვითარც ჰერმესს.....	149
*** გადამფრენი ჩიტებივით.....	150
*** ო, ჭეშმარიტად.....	151
*** მცხედარს კი არა.....	152
*** მზისგან ოღნავ.....	153
ხმა წიწამურთან	154
*** შორიდან მწუხრით	155
*** სიცოცხლის და	156
*** შავით მოსილი	157
არ ასრულდება.....	158

*** ჩვენ რომ ვხედავთ.....	159
*** ცისა და მიწის.....	160
*** თვალს ვერ ვუსწორებ.....	161
კვეტარა.....	162
*** ჩაესმის მიწის უხმო.....	163
არტაგი.....	164
*** როცა ზღვა ღელავს.....	165
ატილას ლანდი.....	166
*** შორს.....	167
*** თენდება.....	168
*** დავიწყების შავ.....	169
მერცხალი – წყლის ფერია.....	170
*** ზღვისებრ ბობოქარ.....	171
შური.....	172
*** დღეს დაქანცულს და.....	173
ცოტნე.....	174
*** იყვნენ და აღარ არიან.....	175
*** ღმერთმა რაც ჩემთვის.....	176
*** მწუხარებას რომ.....	177
ღტოლვილი.....	178
*** ქუსს მეთორმეტე.....	179
*** მიატოვეს ზღვის.....	180
*** ზაფხულიც და.....	181

*** ერთჯერ გაჩენა.....	182
*** ძველი ოლაგე.....	183
*** დელვა დუნიას.....	184
*** სადღაც.....	185
*** უეცრად საავდრო	186
*** ვერ ძლებდნენ თურმე	187
*** თუ ასე გაგრძელდა.....	188
*** ცის სიახლოვეს დუმან.....	189
*** ნათლით შემოსილს.....	190
*** უეცრად გაავდრდა.....	191
*** დგას გაზაფხული და	192
*** მოგელის “სიკვდილი.....	193
*** ერთგულად სდევ იმ.....	194
*** წუთები სადღაც	195
დაბრუნება.....	196
*** აწ და მარადის.....	197
მედვინე სიღური	198
*** ჯერ კი შორსა ხარ.....	199
*** გარდასულ ჟამთა ცის.....	200
*** ეგ არაფერი!.....	201
მოხუცი ქალი.....	202
ობობა.....	203
*** როდესაც ელვა	204

*** ფიქრშიც.....	205
*** სასაფლაოზე ღამაზ	206
*** გარდაუვალის.....	207
*** გაჩენის დღიდან გეხზე	208
*** შუა მინდორზე მდგარი.....	209
*** მომხდურთა სისხლად	210
ღამაზი ქვეყანა.....	211
*** ცხოვრება.....	212
*** მეგრულ ოდის აივანზე.....	213
*** ჯერ კი სადა ხარ!.....	214
*** ოკეანეთა ღელვაში.....	215
*** მზის გრდემლზე.....	216
*** მიწას მოშორებულმა.....	217
ბაბუაწვერა	218
*** ცის იქით რომ ჩანს.....	219
*** ვარსკვლავებით.....	220
*** სხვა არაფერი	221
ხობი, ნოჯიხევი	222
*** დღეზე ფიქრებით	223
*** მოფრენილი შორეთიდან.....	224
ნალევა მთვარე.....	225
*** მგოსნისათვის სიტყვა.....	226
*** უსასრულო ცის ქალაქში.....	227

*** ვერ გაწყვეტ228	228
*** ბერძენთა და რომაელთა.....229	229
*** ღამის შავი ეზოდან230	230
*** შეჯარებულან ღელის პირ.....231	231
*** ღამეები ცის მინდორზე.....232	232
*** ცაზე დაყრილი ღრუბლები.....233	233
*** ცისკრისას.....234	234
*** პეპლის ფრთის ქნევამ235	235
*** როცა ვუმზერ კოლხეთის236	236
*** ჩემი სიცოცხლის გაშლილ237	237
*** მე ვხედავ.....238	238
*** ო, რა ღამაში ფერებია239	239
*** ხანდისხან ელვად რომ.....240	240
დახილი241	241
*** სადღაც ძერა ცის.....242	242
*** სანამ სუფევს დღე და243	243
*** სივრცეებს იქით244	244

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 39

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 39

გამომცემლობის

რედაქტორი

– იზა ხარმბავა

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ლალი ხომერიძი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com